

Saksdokumenter:

Protokoller fra møte i prosjektkomiteen for KUI 26. januar 2004 og 23. april 2004

Referat fra møte i Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) 1. mars 2004

Referat fra høstmøte i Norsk økumenisk samtaleforum for kvinner (NØKK) 22. mars 2003

Referat fra møte i ressursgruppen for dialog mellom Romanifolkets Landsforening og Den norske kirke 18.02.04

Protokoller fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn fra møter 20.01.04, 09.03.04 og 09.03.04

Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtalegruppe 26.04.04

Referatsaker

1. Protokoll fra møte i prosjektkomiteen for KUI 26. januar 2004 og 23. april 2004
2. Referat fra møte i Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) 1. mars 2004
3. Referat fra høstmøte i Norsk økumenisk samtaleforum for kvinner (NØKK) 22. mars 2004
4. Referat fra møte i ressursgruppen for dialog mellom Romanifolkets Landsforening og Den norske kirke 16.12. 2003
5. Protokoller fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn fra møter 20.01.04, 09.03.04 og 09.03.04
6. Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtalegruppe 26.04.04

Forslag til vedtak:

Referatsakene ble tatt til etterretning.

DEN NORSKE KIRKE
Kirkens U-landsinformasjon

Til KUIs prosjektkomité,
KISP og MKR

Dato: 04.02.2004

Vår ref.: 03/25-8 EH

Deres ref.:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité mandag 26.januar 2004

kl. (11.30 lunsj)12.00-16.15 i Kirkens hus, Underhaugsveien 15, Oslo

Til stede:

Inger Kjersti Lindvig, Jan Bjarne Sødahl, Kari Jordheim, Signe Kvamen, Ola Smeplass, Britt Arnhild Lindland, Toril Rusaas, Ketil Michelsen, Olav Fykse Tveit (åpning), Raag Rolfsen (sak 01/2004), Estrid Hessellund.

Forfall:

Ole Reidar Bergum, Knut Refsdal (NKR), Svein Erik Tøndel Andersen (KN), repr. fra FGI

Åpning, velkomst og andakt v. Olav Fykse Tveit
(generalsekretær i Mellomkirkelig råd)

Generalsekretæren hilste alle medlemmer velkommen i det nye arbeidsfellesskapet, og understreket betydningen av samordning og samhandling mellom KUI og Mellomkirkelig råd, for å formidle de felles anliggender til menighetene i Den norske kirke.

Presentasjon av komiteens medlemmer (*revidert adresseliste vedlagt referatet*).

Presentasjonen tydeliggjorde en god faglig, geografisk, alders- og kjønnsmessig fordeling blant medlemmene.

Det presiseres at både vara-medlemmer og observatører innkalles til møtene.

Sak 01/2004: Gjennomgang av vedtekter for KUI og en kort introduksjon til KUI ved tidligere leder, Raag Rolfsen (*vedtekter og protokoll fra siste møte 24.11.2003 var vedlagt innkallingen*).

Raag Rolfsen uttrykte glede ved å kunne levere "stafettpinnen" videre til en ny komité, og understreket KUIs betydning inn i norsk kirkevirkelighet som bærer av visjonen om "lokal kirke i globalt fellesskap". Utfordringene til komiteen består dels i å prioritere blant de mange aktuelle arbeidsfelt, dels utnytte kontakter på alle plan i kirkebildet – globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt. Blant prioritert-verdige felt ble nevnte KUIs hjemmeside, liturgiarbeid, forbruk og rettferd-satsing, vennskapsarbeid, kontakt til utdanningsinstitusjonene og kulturformidling fra Sør i forhold til menighetene. KUIs virksomhet har i alle 26 år hvilt på rammeavtale med NORAD om "informasjonsstøtte". I forhold til NORAD har KUI lenge vært ansett som Den norske kirkes plogspiss med hensyn til sosialetiske tiltak, og vært blant de RORGer (Rammeavtaleorganisasjoner) som har fått tildelt flest midler. Økende krav til selv-

evaluering har vært presisert de seneste årene, hvilket også vil påvirke KUIs arbeidsmengde og –form.

RR ønsket den nye komité lykke til med alle utfordringene som står i kø!

Sak 02/2004: Valg av leder for KUIs prosjektkomité

Kari Jordheim ble foreslått – og valgt med applaus for den neste to-års perioden. Dette innebærer også en observatørplass i KISP (Komite for internasjonale spørsmål).

Kari overtok straks ledelsen av møtet.

Sak 03/2004: KUI – på lang sikt og på kort sikt.

Strategiplan 2003-2006, Virksomhetsplan for KUI 2004, inkl. budsjett, og foreløpig arbeidsplan var vedlagt innkallingen.

* Daglig leder informerte om at svar fra NORAD om årets bevilling trolig vil foreligge i februar.

Vedtak: I tilfelle små justeringer mht. virksomhetsplan og budsjett, bemyndiges leder og daglig leder til å innsende revidert plan & budsjett til NORAD. Resten av komiteen informeres.

I tilfelle større justeringer, kontaktes komiteens medlemmer pr. e-mail for kommentarer, før revidert plan og budsjett videresendes til NORAD.

* Komiteen satte fokus på gjennomgang av årets planer og nedsettelse av arbeidsgrupper.

Årets arbeid (i forhold til virksomhetsplanen):

2.1. Nettsidene: Oppdatering av nettsider

Dette er et prioritert felt, som krever assistanse fra en person uten om daglig leder. Det er midler på budsjettet til å kjøpe tjenester. Mulighetene for samarbeid med Kirkens Informasjonstjeneste, Trosopplæringsprosjektet, Forbruk & rettferd-nettansvarlig (Lars Ove Kvalbein) undersøkes. Alternativ: en student.

Oppgaven gjelder også videreutvikling av liturgibasen på norsk og engelsk (2.2.)

2.2. Global gudstjenesteliv:

* Videreutvikle liturgibasen på norsk og engelsk (se ovenfor)

* Stimulere til og medvirke ved gudstjeneste-verksteder (sang/gudstjeneste materiell fra Sør): Viktig å komme på banen i forhold til bispedømme- og prostiarrangement, og evt. Alpha-kurs. Viktig å komme på banen med nord/sør-perspektiver i forhold til trosopplæringsprogrammet og den nye gudstjenestereformen.

Under planlegging: Misjonskonferanse i Nidaros 18.mars, Mikkelsmess-konferanse i september (Liturgisk senter).

På idé-stadiet: gudstjenesteverksteder i samarbeid med KNs regionskonsulenter forut for u-landssøndag og menneskerettighets søndag (sept-nov). Gudstjenesteverksted i forbindelse med Trosopplæringen.

Vedtak: Leder av trosopplæringsprosjektet, Paul Erik Wirkenes, inviteres til neste KUI-møte.

* Markedsføre allerede produsert materiell: løpende arbeid (nettside, i forbindelse med diverse arrangement). Komiteens medlemmer utfordres til å bidra til markedsføringen.

* Produsere bok/CD "Vi synger og ber sammen med den verdensvide kirke" i samarbeid med IKO og KN: idé-notat ble utdelt. IKO har hovedansvaret, KUI er med i arbeidsgruppa.

2.3. *Vennskapsmenigheter:*

følge opp AMISTAD-Vennskapskonfirmant-heftet og videreutvikle erfaringsprosjektet.

Daglig leder tar kontakt med ca 10 etablerte vennskapgrupper, knyttet til menigheter, for å få del i positive og negative erfaringer. Videre kontaktes KN og Delta Internasjonalt med samme formål. Erfaringene samles i første runde i en rapport.

Et videre samarbeide med Vennskap Nord/Sør om seminar i Troms, Bergen og Oslo, (sept-nov) er under planlegging.

2.4. *Kulturmøter og besøk fra Sør:*

* Besøk av gruppe/personer fra Sør: Dette står på vent. Gode ideer hilses velkommen.

* Forberede "Kontekstuel salmeverksted" med partnere fra Sør (KUI, NKR, IKO, KN). Gjennomføring påtenkes først 2005.

2.5. *(utgått)*

2.6. *Tiår mot vold: Bygg freden!:* Evt. seminar i samarbeid med NKR's sekretariat. Tas opp neste gang, når Knut Refsdal er til stede.

2.7. *Forbruk og rettferd:* Daglig leder er i løpende kontakt med Max Havelaar, Grønn hverdag (tidligere Miljøheimevernet), Kirkelig nettverk for Miljø og Rettferd (Lars Ove Kvalheim) og Forbruk & rettferd-ansvarlig i Kirkerådet, Hans Jürgen Schorre. KUI/KUI-komiteens medlemmer må være pådrivere i forhold til etablering av ressursgrupper i alle bispedømmer (KM-vedtak) og være villige til medvirke og markedsføre de små skritt og de gode eksempler i ulike sammenhenger. Spørsmålet om strategikonferanse 2004 for Forbruk og rettferd (KM-henstilling) må avklares.

2.8. *Kunnskap om Nord/Sør-spørsmål:*

* Oppfølging av HIV/AIDS saken fra KM 2003: KUI har ansvar for å utarbeide Bibelrelatert studiemateriell for ungdom. Et foreløpig arbeidsnotat ble utdelt, og en arbeidsgruppe vil bli nedsatt med det første. Videre deltar daglig leder i den øvrige oppfølging av saken innenfor avdelingen for økumenikk og internasjonale spørsmål/MKR.

* Bidra med stoff til menighetsblader. (Løpende arbeid).

* Skrive/legge ut Sør-artikler på KUIs nettsider ("AKTUELT") (Løpende arbeid).

* Evt. delta i RORG-felleskampanjer

2.9. *Prosjektstøtte (søknader fra menigheter):* Behandle innkomne søknader på KUI-komiteens 4 møter.

2.10 *Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål:*

* "Solidariske skritt" (Brasil-prosjektet med utvikling av pedagogiske metoder fra Sør): Arbeidsnotat ble utdelt. KUI er med i arbeidsgruppa som utvikler dette materiell, i regi av Kateketforeningen og i samarbeid med KN og IKO. Faglige tiltak vil bli planlagt i forbindelse med evt. besøk av Manfredo Wachs fra Brasil i september. Daglig leder vil delta på en kirkeleder-studietur fra Norge til Brasil i oktober, med særlig henblikk på informasjonsformidling og den menighetspedagogiske tenkning.

* Norden/Foccosa "Teologisk refleksjon om HIV/AIDS": Daglig leder deltar i denne arbeidsgruppa, i regi av Norges kristne råd.

- * Bidra til tydelig nord/sør-perspektiv i trosopplæringsprogrammet (se ovenfor)
- * Delta på kirkelige inspirasjons- og faglige seminarer (se ovenfor)
- * ”Mennesker kjemper for livet”: boka er utkommet, der KUI har bidratt økonomisk og med en ressurs i arbeidsgruppa. Et lanseringsseminar vil bli planlagt av Mennskerettighetsutvalget under KISP.

2.11. *Kompetanseheving*: Faglig oppdatering (daglig leder, prosjektkomiteen): Løpende arbeid

2.12. *Internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning*: Utarbeide en strategi for hvordan dette tiltak kan utvikles.

Inger Kjersti Lindvig utfordres til å forberede et opplegg for dette til neste KUI-møte

2.13. *Nettverk*:

- * Delta i RORG-nettverkets oppfølging av Sør-evalueringen o.a. (bla. valgkomite): Løpende arbeid
- * Samarbeide med FGI, KN, Changemaker, Vennskap Nord/Sør, Grønn Hverdag o.a.: Løpende arbeid
- * Delta i Nordisk kirkelig nord/sør-info-nettverk (seminar i Finland 2004). Avventer utspil fra Finland

Arbeidsgrupper som KUI har ansvar for eller deltar i 2004:

- U-landssøndag materiell: KUIs ansvar. Må ferdigstilles juni-aug. Forslag til ressursperson: Harald Skarsaune, kateket i Steinkjær.
- MR-søndag materiell: KUIs ansvar. Må ferdigstilles aug-sept. Arbeidsgruppen for Forbruk og rettferd i Nidaros bispedømme utfordres (Britt Arnhild spør). Daglig leder styrer prosessen.
- Aids-dag 1 des – materiell: Ansvar foreslås lagt til Norden-FOCCISA-arbeidsgruppa, NKR.
- Bok/CD ”Vi synger og ber sammen med den verdensvide kirke”: IKOs ansvar. Ola Smeplass og daglig leder blir med i prosessen.
- Bibelrelatert HIV/AIDS- materiell for ungdom: KUIs ansvar: Jan Bjarne Sødahl blir med i arbeidsgruppa. Daglig leder styrer prosessen.
- ”Solidariske skritt” (Brasil-pedagogikk): Kateketforeningen ansvar. Toril Rusås er med i arbeidsgruppa.

Sak 04/2004: Orienteringssaker

- *KN-distriktskontakt-samling 30.1-1.2.2004*: Daglig leder deltar med KUI profil.
- *Årsrapport 2003+ rev. regnskap*: Skal være NORAD i hende innen 1.5.2004. Utkast til årsrapport behandles på neste møte i KUI-komiteen.
- *Veien til Damaskus*: Heftet fra 1990 er trykt opp i nytt opplag (KUI, KN og Dnk). Nytt forord innholder Kirkenes millenniumsmål mot 2015. Markedsføres via KUIs hjemmeside og selges for kr.30,-
- *Bildeteppe ”Bibelske kvinneskikkelser”*: Har vært utsolgt de siste 4 år, men er fortsatt etterspurt. KUI har satt i gang et nytt opptrykk, som vil foreligge for salg fra februar.

Sak 05/2004: Søknader om prosjektstøtte

- *Norges kristelige Student- og Skoleungdomslag (Bergen) søker om støtte til studentarbeid i Kirgisistan – kr 15.000 (Retningslinjer og søknad var vedlagt innkallingen.)*

NKSS ønsker å invitere to studenter fra Kirgisistan til Norge 2 uker for å lære om demokratisk ledelse og organisasjonsutvikling.

Vedtak: Jan Bjarne Sødahl og daglig leder bemyndiges til å ta kontakt med NKSS, Bergen, for å drøfte tvilsspørsmål i forhold til prosjektet. Søknaden er ikke avvist, men vil med evt. tilleggsopplysninger bli behandlet igjen på neste møte.

Sak 06/2004: Nord/Sør-informasjon – hva er det?

Rammeavtaleorganisasjonene (RORG) holdt på bakgrunn av Sør-evalueringen 2003 et arbeidseminar på Trollvasshytta, nov 2003. Alle RORGer er utfordret til å drøfte posisjonspapiret "Trollvassnotatet", innen RORGs generalforsamling i april. *Trollvassnotatet (4 sider) + et vedlegg om historikk (4 sider) var vedlagt innkallingen.*

Komiteen gjennomgikk de to notater: Opplysningsarbeidet (Nord/Sør-informasjon) og Sør-perspektiver. Inger Kjersti Lindvig ledet prosessen, og daglig leder vil videreformidle KUI-komiteens kommentarer til RORG-sekretariatet snarest.

Det ble under behandlingen tydelig at Kirkens U-landsinformasjon-navnet (*U-lands og Informasjon*) som barn av 1970-tallet er utgått på dato. Et navneskifte bør finne sted snarest, gjerne med KUI som fortsatt "hode", men med nye betydnings-ord lagt til bokstavene. Saken tas opp på neste møte.

Sak 07/2004: Eventuelt og møter for resten av året

Neste møte: **Fredag 23.april kl.10-15** (møterom 3.etasje Kirkens Hus)
Til saklisten: Årsrapport og regnskap 2003, KUI –nytt navn?- U-landssøndag – nytt navn? Besøk av Paul Erik Wirgenes (KUI/Trosopplæringsprosjektet),Behandle prosjektstøtte-søknader, Revidere retningslinjer for søknader; Rapporter fra tidligere støttede prosjekter, Strategi for internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning, Årets prosjekter og framdrift...

Møte i september:

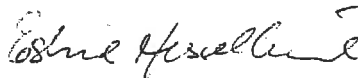
Mandag 20.september 2004, kl.12-16 (Kirkens hus, Rådhusgata 1-3)

Møte i november:

Tirsdag 23.november 2004, kl. 12-16 (Kirkens hus; Rådhusgata 1-3)

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign./
Leder av KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
Daglig leder KUI
Direkte innvalg: + 47 2293 2888

DEN NORSKE KIRKE

Kirkens U-landsinformasjon

Til KUIs prosjektkomité,
KISP og MKR

Dato: 30.04.2004 Vår ref.: 03/25-11 EH Deres ref.:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité fredag 23.april 2004 kl. 10-15 i Kirkens hus, Underhaugsveien 15, Oslo

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Inger Kjersti Lindvig, Jan Bjarne Sødal, Signe Kvamen, Ola Smeplass, Torill Rusaas, Britt Arnhild Lindland (til kl.12.15), Ole Reidar Bergum (fra kl. 13), Knut Refsdal (NKR), Estrid Hessellund (sekr.)

Forfall:

Ketil Michelsen, Svein Erik Tøndel Andersen (KN), repr. fra FGI

Åpning v. Jan Bjarne Sødal.

Sak 08/2004: Godkjenning av saksliste og protokoll fra siste møte

Vedtak : Protokoll fra møte 26.januar 2004 og saksliste til dette møte ble godkjent.

Sak 09/2004: Orienteringssaker:

Daglig leder og komité-leder orienterte:

- a) *Tildelingsbrev fra NORAD 2004*. Vi har fått det vi søkte om, kr.1.000.000,-
- b) *Max Havelaar*: Daglig leder i KUI er oppnevnt til styret for 2 år pva Den norske kirke, som er en av 12 stifterorganisasjoner.
- c) *Møte med NORAD 09.03*: Olav Fykse Tveit og daglig leder hadde en informativ og konstruktiv samtale med saksbehandler Lillian Nordahl, som uttrykte NORADs tillit til KUIs virksomhet.
- d) *KISP-møte 1.-2.april*: Kari J. refererte fra møtet med særlig vekt på uttalelse om Norges sikkerhetspolitikk og informasjon om Palestina/Israel-situasjonen.
- e) *Årsmøte NKR 19.03.*: Daglig leder deltok som gjest på årsmøtet til Norges kristne råd, der en konsensusuttalelse om muren/sikkerhetsgjerdet ble vedtatt.
- f) *Salg av marimbaene*: Tre marimbaer (xylofoner) fra Sør-Afrika, som KUI kjøpte i 2002, er av plassmessige hensyn solgt videre (til organisten i Sirdal).
- g) *Produksjonen "Brødet"*: KUI var med i startfasen (2002) om denne produksjon (Korhefte + CD) i samarbeid med Cantando musikkforlag. Det endelige produkt foreligger nå.

- h) Informasjon om *KUIs integrasjon i Årsplan for de Sentralkirkelige råd* ("Lokal kirke i et globalt fellesskap") var vedlagt innkallingen.

Vedtak:

Ovennevnte ble tatt til orientering.

Sak 10/2004: Trosopplæringsprosjektet og KUI.

Prosjektleder Paul Erik Wirgenes innledet med en presentasjon av trosopplæringsprosjektet så langt, og understreket at dette er et erfaringsbasert prosjekt, forankret i lokalmenighetenes engasjement, og ikke et planbasert, ovenfra-styrt prosjekt. Deretter ble KUIs rolle i forhold til prosjektet drøftet.

Samtalen understreket at det er viktig at lokalmenighetene tilføres kompetanse, bl.a. på områder som berører internasjonale spørsmål (misjon, bistand, solidaritet, internasjonal diakoni, globalt gudstjenesteliv etc). Dette må forankres i kirkeforståelsen: at vi er medlemmer av et globalt fellesskap og -kirkefellesskap.

KUIs rolle i fortsettelsen kan være

- å følge med i fasen av innføringskurs (kompetansebygging for prosjektmenighetene), og kvalitetssikre nord/sør-anliggendet
- å følge opp menigheter som velger spesielt å jobbe med nord/sør-relasjoner (vennskapsarbeid e.a.)

Vedtak:

Komiteen takket Paul Erik Wirgenes for innledningen og samtalen. KUI vil på neste møte sette fokus på oppfølging i forhold til innføringskursene.

Sak 11/2004: Årsrapport og regnskap 2003.

Utkast var vedlagt innkallingen.

Årsrapport og revidert regnskap skal tilsendes NORAD innen 31.05.04. og til Brønnøysund-registeret august 2004.

Årsrapport og regnskap skal tilsendes revisor umiddelbart etter dette møtet, underskrevet av komitéleder, daglig leder og regnskapsfører.

Vedtak:

Årsrapporten og regnskapet 2003 for KUI ble vedtatt med de merknader som framkom i møtet.

Endelig versjon sendes ut med dette referat.

Sak 12/2004: Årets prosjekter og fremdrift

Daglig leder og komiteens medlemmer orienterte:

- 2.1. *Nettsidene*: KUI har fått timebasert hjelp fra student Erlend Birkedal. Omlegging til nytt system (I-tools) er i gang. (Samme system som Kirkens Informasjonstjeneste bruker).
- 2.2. *Global gudstjenesteliv*:
 - Liturgibasen*: oppdatering er i gang. Engelskspråklig database er under utarbeidelse.
 - U-lands søndag*: Tema "Vann og brød". Referat fra 2 møter i arbeidsgruppa er utsendt.
 - MR-søndag*: Britt-Arnhild refererte fra Nidaros-gruppens arbeid. Tema: "Skaper vi menneskeverd, skaper vi fred". 1 referat er utsendt.

"Vi synger og ber sammen med den verdensvide kirke": Samarbeidsprosjekt mellom IKO, KN og KUI som skal resultere i sang/bønnebok og CD, 2005. Daglig leder er med i redaksjonsgruppen, Ola Smeplass med som konsulent. *Bidrag på samlinger i menigheter og bispedømmer* : Daglig leder har markedsført KUI og KUIs anliggender i bl.a seminar om "Misjonerende gudstjenesteliv" 18.03. i Nidaros, i Hasle menighet, Østenstad menighet, Fossum kirke og Helgerud menighet.

Kor-og gudstjenesteverksteder med musikere fra Tanzania og Mosambik er under planlegging i september (13.-16.9.2004): Kristiansand, Stavanger/Sandnes, Drammen. Arrangeres av KUI i samarbeid med lokale prostier/bispedømmer og musikerekteparret Peter & Betty Arendt, Danmark.

Kommentarer:

Det ble uttrykt ønske fra NKR om å bli med i arbeidet/utgivelsen av materiell til u-landssøndag og MR-søndag. Daglig leder følger opp.

I forbindelse med den store kommende revisjon av gudstjenestelivet i Den norske kirke mener komiteen at det er viktig å få det internasjonale perspektiv synliggjort – som en naturlig følge av "global kirke"-forståelsen. Knut Refsdal og Jan Bjarne Sødal utarbeider et notat innen neste KUI møte i september, som da bearbeides og oversendes Nfg (Nemnd for gudstjenesteliv).

2.3. *Vennskapsmenigheter*

Spørreskjemaer har vært sendt ut til 25 menigheter med vennskapskontakter. Da svarprosenten er for låger, gjøres et nytt forsøk i samarbeid med Kirkens informasjonstjeneste for å kartlegge hvilke menigheter innen Dnk som har vennskapsarbeid i en eller annen form tilknyttet menigheten, og hvilken rolle KUI kan spille som formidlingsressurs i forhold til disse.

Besøk fra Eritrea: Seks grupper/menigheter som har vennskapskontakt til Eritrea hadde i mars besøk av Ms. Saba Teclé i 3 uker. Daglig leder hjalp med koordineringen.

Vennskapsseminar i samarbeid med Vennskap Nord/Sør er under planlegging til høsten (4 steder i okt-nov).

Kommentarer / vedtak:

Komiteen har nok så ulike erfaringer med vennskapsarbeid og tanker om KUIs rolle i forhold til dette arbeidsfelt.

Saken tas opp som en hovedsak på neste møte.

De som ikke har boka "Mellom Toten og Timbuktu" – en håndbok i vennskaps- og kulturkontakter (utgitt 1999 av KN, KUI og Vennskap Nord/Sør) kan få den v.henv.t daglig leder.

2.4. *Kulturmøter og besøk fra Sør* (under planlegging i sept. Se 2.2.)

2.6. *Tiår mot vold: Bygg freden!*

Knut Refsdal orienterte om bl.a. ledsager-programmet (Palestina/Israel) som NKR, KN og KFUK-M koordinerer i Norge. De som har vært ledsagere er villige til å bli brukt i lokal menighetssammenheng. KUI kan oppdatere informasjon om dette på nettsidene.

Til høsten planlegges et besøk av biskop Munib Younan til Norge, som NKR og KUI evt. kan organisere i felleskap.

2.7. *Forbruk og rettferd.*

Korsvei-seminar 13.03.04. Daglig leder deltok

Daglig leder har utarbeidet et notat til ledelsen i Kirkerådet om "bærekraftig Kirkens (nye) hus".

Strategikonferanse i Bodø nov 2004: søknad foreligger, se sak 13 d.

2.8. Kunnskaps om Nord/Sør-spørsmål:

Oppfølging av KM-vedtaket 2003 vedr. HIV/AIDS:

- Bibelrelatert HIV/AIDS materiell for ungdom: Jan Bjarne refererte fra arbeidsgruppa. 2 referater er utsendt.
- HIV/AIDS dialog-møte har vært avholdt med norske kirkeledere 1.april
- Daglig leder innleder om saken på et Katlusa-møte 26.4. (Katolsk-luthersk samtaleforum)
- Daglig leder deltar på Danske Kirkedage 25.-27.06 for å orientere om Dnks HIV/AIDS-engasjement

2.9. Prosjektstøtte (se sak 13/2004)

2.10. Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål:

- "Solidariske skritt": Torill refererte fra arbeidsgruppa. Prosjektets resultat (ressurshefte og CD-rom) kan være en viktig ressurs inn mot trosopplæringsprogrammet.
For å gjøre komiteen mer kjent med dette KUI-arbeidsfelt ble Torill bedt om å utdype og forklare mer om prosjektet på neste møte.
- HIV/AIDS – teologisk refleksjon /Norden-Focissa: Jan Bjarne refererte fra arbeidsgruppa og at et arbeidsseminar med 50 % hiv-positive i Norge planlegges til 25.8..2004.

2.11. Kompetanseheving

Daglig leder deltar i norsk kirkelegasjons besøk- og studietur til den lutherske kirke i Brasil, 8.-18.okt 2004. Hovedfokus: katekettikk/menighetspedagogikk, HIV/AIDS, informasjonsarbeid, liturgisk arbeid.

2.12. Internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning (se sak 16/2004)

2.13. Nettverk

KUI er medlem av nettverket "Norway Social Forum" og støtter årets Globaliseringskonferanse med kr.1.000,-. Informasjon var vedlagt innkallingen. RORG-samarbeidet: Årsmøte avholdes 4.mai 2004. Daglig leder har vært aktiv i valgkomiteen for RORG.

Vedtak:

Orienteringene ble tatt til etterretning.

Sak 13/2004: Søknader om prosjektstøtte

- a) *Søknad fra Norges kristelige Student og Skoleungdomslag (Bergen), jmf. sak 05/2004. Tilleggsopplysninger var vedlagt innkallingen.*

Vedtak:

Det bevilges kr.5.000,- til prosjektet med henvisning til den informasjonsvirksomhet som vil skje i Norge i forhold til norske studenter i forbindelse med de kirgisiske studenters besøk i Norge.

- b) *Søknad fra Ressursgruppa for miljø og rettferd, Bjørgvin bispedømme*

Ressursgruppa søker om kr.5.000,- til "Inspirasjonssamling og idédugnad om etisk forbruk" i Førde, lø. 17.april 2004. (Søknaden var vedlagt innkallingen). Umiddelbart

før møtet ble det opplyst at arrangementet var utsatt til høsten, men at søknaden opprettholdes.

Vedtak:

Det bevilges kr. 5.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs virksomhetsplan 2004, tiltak 2.7. "Forbruk og rettferd." (ikke tiltak 2.9 Prosjektstøtte).

c) Søknad fra Etne sokneråd

Etne sokneråd søker kr. 11.600,- til prosjekt "Besøk fra Beit Jala" (Palestina) september 2004 for å gjøre de kristnes situasjon i de palestinske områdene kjent for kristenfolket på Vestlandet. (Menighet, skoler, prester, utdanningsinstitusjoner oa.). (Søknad var vedlagt innkallingen).

Vedtak:

Det bevilges kr.10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer for støtte (informasjon og vennskapsarbeid). Prosjektet ble berømmet for å henvende seg til en bred målgruppe.

d) Søknad fra kristent nettverk for miljø og rettferd

Kristent nettverk for miljø og rettferd søker kr.35.000,- til Strategikonferanse om "Forbruk og rettferd", Bodø 13.-15.november 2004, som oppfølging av Kirkemøtets gjentagne utfordringer vedr. "Forbruk og rettferd". (Søknad var vedlagt innkallingen).

Vedtak:

Det bevilges kr. 35.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs virksomhetsplan 2004, tiltak 2.7. "Forbruk og rettferd." (ikke tiltak 2.9 Prosjektstøtte).

Sak 14/2004: Revisjon av retningslinjer for prosjektstøtte

Komiteen vedtok på siste møte å gjennomgå retningslinjene for evt. justeringer.

Vedtak:

- Pkt 9 i retningslinjene endres til: En rapport med regnskap sendes KUI senest 3 måneder etter tiltakets avslutning. KUIs rapportskjema bør benyttes.
- Rapportskjema utarbeides. Sendes på høring pr.e-mail til prosjektkomiteens medlemmer, før det legges ut på nettet.

Sak 15/2004: KUI – nytt navn? U-landssøndag – nytt navn?

Komiteen vedtok på siste møte å drøfte navneendring med henblikk på sommeren 2004, samtidig med flytting til ny adresse. Saksfremlegg var vedlagt innkallingen.

a) nytt navn - KUI

Komiteen var opptatt av å beholde KUI som "merkenavn", at "Kirken" må være med som adressat og avsender, at navnet uttrykker noe overordnet for KUIs virksomhet, og at bokstavene K-U-I fylles med "verdi-ord". Arbeidet med verdi-ordene ble ikke avsluttet, men tas opp igjen på neste møte.

Vedtak:

KUIs prosjektkomite anbefaler for Mellomkirkelig råd og Kirkerådet på sine møter 1.-2.juni 2004

- at forkortelsen KUI som "merkevare" beholdes, da den er innarbeidet som begrep i forbindelse med informasjonsmateriell, nettside og liturgi-database
- at hovedbenevnelsen for prosjektet/organisasjonen blir **Kirkens arbeid for global rettferd**
- at bokstavene K-U-I fylles med verdi-ord (eksempelvis: Kompetanse, Utvikling, Informasjon)
- at den engelske benevnelse "Church of Norway Development Education Service" beholdes.

KUIs prosjektkomité er opptatt av at navneskiftet kan skje samtidig med De sentralkirkelige råds flytting til Rådhusgate 1-3, med virkning fra 1.juli 2004, slik at navne- og adresseendringen kan bli rasjonell og kostnadsbesparende i størst mulig grad.

b) nytt navn – U-landssøndag

Flere forslag var til drøfting (Global søndag, Global fellesskaps søndag, Global håps søndag, ID-søndag (internasjonal diakoni-...)). Valget falt på "Verdensvid søndag". U-landssøndagen har tidligere vært tidsfestet til 19.s.e.pinsse, men praksis viser at de fleste menigheter som markerer dette anliggende og bruker det utsendte materiell, legger seg på en søndag som knytter seg til FN-dagen (24.10.), TV-aksjonen eller høsttakkefest. Derfor er det mest rasjonelt å la "Verdensvid søndag" være "en søndag i oktober".

Vedtak:

Prosjektkomiteen vedtok å la benevnelsen U-landssøndag utgå til fordel for "Verdensvid søndag", og anbefaler overfor menighetene at den feires en søndag i oktober.

Sak 16/2004: Strategi- og handlingsplan for internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning.

Inger Kjersti Lindvig hadde forberedt et saksnotat, som ble gjennomgått.

Vedtak: Saken tas opp igjen tidlig på neste møte.

Øyvind Meling fra Kirkerådets arbeid med utdanning og bemanning inviteres til å komme med et kort innlegg/kommentarer til saken.

Det innhentes læreplaner fra de ulike utdanningsinstitusjoner, inkl. etterutdanning (Ola Smeplass: diakoni, Torill Rusaas: kateketikk/menighetspedagogikk, Jan Bjarne Sødal: teologi, Estrid Hessellund: kirkemusikk).

Inger Kjerstis utkast til læreplan for Høyskolen i Telemark sendes med referatet til komiteen medlemmer.

Sak 17/2004: Eventuelt og neste møte

Neste møte: Mandag 20.september 2004, kl. 12-16 (lunsj fra kl.11.30) i Kirkens (nye) hus, Rådhusgate 1-3

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign/
Leder av KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
Prosjektleder / Daglig leder
Direkte innvalg: + 47 2293 2888

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

REFERAT FRA MØTE 1. mars 2004

Til stede:

- Areopagos:

Knud Jørgensen og Oddmund Køhn

- Den Norske Israelsmisjon:

Rolf G. Heitmann

- Den Norske Tibetmisjon:

Grethe Raddum

- Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano og Magne Smørdal

- Misjonsalliansen:

Nils Tore Andersen

- Normisjon:

Rolf Kjøde og Marianne Kraft

- Kirkemøtet:

Olav Fykse Tveit og Vebjørn Horsfjord

- SMM:

Tore Laugerud og Audhild Kaarstad

Erling Pettersen hadde studiepermisjon.

Møtet startet med samling i kapellet.

Innkalling og dagsorden ble godkjent. En ny sak ble føyd til under eventuelt: SAK SMM 07/04: BRUK AV MISJONSORGANISASJONENE I NORSK BISTANDSPOLITIKK

SAK SMM 01/04 REFERATSAKER OG INFORMASJONER

- a) *Protokoll fra møtet 01.12.04* ble godkjent
- b) *Referat fra AU 19.02.04* ble tatt til etterretning
- c) *Bispemøtet og misjon*. Et brev fra Bispemøtet (BM) var vedlagt innkallingen. BM har utpekt biskop Ole Christian Kvarme som "særskilt saksansvarlig" for området "Misjon og menighetsbygging". I tråd med SMMs tidligere uttalte ønske har daglig leder sendt biskop Kvarme en stående invitasjon til SMMs møter. Han vil da ikke inneha noen representativ funksjon, men delta på fritt grunnlag i egenskap av særskilt saksansvarlig biskop for misjon og menighetsbygging.

- d) *KVs misjonskonferanse 2005*. Denne skal holdes i mai 2005 i Athen. Åtte personer er nominert av Mellomkirkelig Råd. KV plukker ut mellom 2-4 deltakere blant de 8. Det ble uttrykt et ønske om at misjonsorganisasjonene ble enda sterkere representert.
- e) *Arbeidsgiveravgift for misjonsorganisasjonene, Kirkerådets høringsuttalelse*. Kirkerådets høringssvar til "Forslag om endring av reglene for misjonsorganisasjoner og kristne menigheters plikt til å svare arbeidsgiveravgift", var vedlagt innkallingen. Det ble uttrykt tilfredsstillende over denne fra organisasjonene.
- f) *Strategiplan for Den norske kirke 2005-2008, utkast til bispedømmene* var vedlagt innkallingen. Olav Fykse Tveit orienterte om utkastet, og opplyste at det nå er ute til høring i bispedømmene.
- g) *Prosjekt Menighet i bevegelse*. Rapport om fremdrift var vedlagt innkallingen. Det ble stilt spørsmål om trosopplæringsprosjektet virker som en konkurrent til dette. Det er ingen tegn som tyder på det, og prosjektene er i god kontakt.
- h) *KEK – Researcher in European Mission*. En pressemelding fra Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) om et nystartet misjonsprosjekt, var vedlagt innkallingen. Prosjektet har anknypningspunkter til MiB: vekt på samfunnsanalyse, identifisering av utfordringer og deling av kreative løsninger. MiB ønsker å ta kontakt med prosjektet.
- i) *Prosjekt Pastoral erfaringsutveksling*. En internasjonal prosjektbeskrivelse er utarbeidet og var vedlagt innkallingen. Prosjektet er nå lyst ut i Inter Collegas.
- j) *"Guds menighet er jordens største under"*. Sluttrapporten fra dette MKR-prosjektet var vedlagt innkallingen. Rapporten peker bl.a. på hjemvendte misjonærer som en stor ressurs til lokaløkumenisk samarbeid og internasjonale kontakter i menighetene. En annen viktig erfaring er at engasjement ikke kan vedtas, men starter gjennom personlige relasjoner. Prosjektets erfaring med gruppesamtaler har ført til at gruppesamtale som metode i det økumeniske arbeidet nå blir videreutviklet. MKR ble oppfordret til å sende den ferdige rapporten på e-mail til misjonskonsulentene.
- k) *Konsultasjon om de frivillige organisasjonenes møte med HIV-AIDS*. På bakgrunn av Kirkemøtets vedtak sendes det nå ut et brev til organisasjoner som arbeider i utlandet med invitasjon til en felles konsultasjon 1. april om HIV-AIDS arbeidet.
- l) *Nytt fra partene*.

Normisjon har hatt en grundig gjennomgang av bistandsarbeidet i Mali. Det går i retning av flytting av skolen i Staffeldts gate, men dette er ikke bestemt enda.

Misjonsalliansen har reist og besøkt en del regionale SMM og funnet medlemmer til samtlige. De har en gledelig tilgang på misjonærer, men beholder dem max i 8 år.

Tibetmisjonen har hatt besøk av ekteparet Rokaya fra Nepal, i anledning Misjon i Åpenbaringstiden i Oslo bispedømme. Besøker var positivt både for dem selv og for bispedømmet.

NMS har god økonomi for tiden og gode søkere til misjonærtjeneste. De er inne i en grunnleggende ideologisk debatt om hvordan de tenker om misjon. Hva er det å være en global misjonsorganisasjon?

Areopagos har igjen økonomisk overskudd. De har behov for å arbeide videre med sin forståelse av dialogbegrepet. De har inngått en avtale med Borg bispedømme og Peterstiftelsen om et engasjement av Joachim Grün til å arbeide med dialogforståelse, doktorgradsstudier og åndelig veiledning.

Israelsmisjonen opplever en økning på personlige gaver (23%), men sliter likevel med økonomien fordi menighetsofringene går ned. Debatten om antisemittismen blir stadig sterkere og de arbeider med spørsmålet om hvor mye de kan gå inn på alle arenaer. Prinsippklæringen deres er i slutfasen. Det vanskeligste spørsmålet gjelder hva Israelsmisjonen mener om staten Israel.

SAK SMM 02/04 SMM STRATEGIPLAN 2005-2007

Bakgrunn: I følge vedtektene utarbeider SMM tre-årige strategiplaner for virksomheten. Inneværende strategiplan gjelder for 2002-2004. AU har drøftet saken og ønsker å starte arbeidet med ny strategiplan ved at partene gir innspill til hva de ønsker SMM skal prioritere i kommende 3-års periode.

Behandling: Det ble tatt en muntlig runde der hver av partene gjorde rede for sine ønsker. Punktene ble notert, men SMM foretok ingen drøfting av innspillene i denne omgang.

Vedtak:

- 1) *SMM inviterer partene til å levere sine innspill skriftlig innen 14. dager.*
- 2) *SMM ber daglig leder om å utarbeide en skisse til strategiplan som legges fram på mai-møtet for første gangs behandling i SMM.*

SAK SMM 03/04 MISJON OG TROSOPPLÆRING

Bakgrunn: T. Laugerud og A. Kaarstad har hatt en samtale med prosjektleder P.E. Wirgenes om MiB, misjon og trosopplæring. Et punktnotat fra samtalen var vedlagt innkallingen.

Behandling:

Paul Erik Wirgenes var invitert for å innlede om trosopplæringsprosjektet og dets forbindelseslinjer til arbeidet i SMM. Han trakk bl.a. fram følgende:

- Prosjektet skal spores til lokalmenighetene fra første stund og utvikles og drives der.
- Prosjektet har fått inn 363 søknader fra menighetene om støtte. Ca halvparten av menighetene i DNK står bak søknadene.
- Misjon er ordfestet som en del av det trosopplæringen skal ivareta, men påfallende få av søknadene som har kommet relaterer til et menighetens misjonsprosjekt. Ledelsen i trosopplæringsprosjektet vil spørre aktivt etter dette. Mange søknader speiler et nært samarbeid mellom organisasjon og menighet på lokalt plan.

SMM drøftet ulike forbindelseslinjer mellom trosopplæringsprosjektet og misjon/ Menighet i bevegelse. Fra samtalen kom det bl.a. fram følgende momenter:

- * At trosopplæringsprosjektet aktivt spør menighetene om deres misjonsprosjekt, vil fungere som en oppfordring til menigheter som ikke har og som en stimulans for menigheter som har prosjekt. SMM/misjonsorganisasjonene må svare på denne muligheten.
- Å tenke misjonsprosjektet inn i trosopplæringen krever tett oppfølging fra begge sider. De som ansettes i menigheter og organisasjoner må komme tett på hverandre. Kan vi lage en felles plattform for dette?
- Trosopplæringen må fremme at vi hører til i en verdensvid og økumenisk kirke. Trosopplæringen kan hjelpe de som vokser opp til å se sammenhengen mellom det lokale og globale ansvar. Det er viktig å få i gang lokal samhandling mellom DNK og andre norske kirkesamfunn.
- Å lære opp til misjon er en del av trosopplæringen. En annen måte å tenke på er trosopplæring som misjon, en satsning på at de dømte blir Kristusetterfølgere.
- Hvilke verktøy kan SMM utvikle i forhold til lokalmenighetene? Kan vi gå sammen om å utvikle materiell?

Vedtak:

- 1) *SMM ber daglig leder innkalle partene til et møte for å drøfte disse utfordringene og hvordan man sammen kan møte dem.*
- 2) *SMM ber om at utfordringene i forhold til trosopplæring ivaretas gjennom arbeidet med strategiplan. Det gjelder bl.a. ide- og materiellutvikling, internasjonale besøk og impulser og sammenhengen mellom trosopplæringsprosjektet og MiB.*

SAK SMM 04/04 HENVENDELSE FRA SMM STAVANGER OM KALLSFONFERANSE

Bakgrunn: Et brev fra stiftsdirektøren i Stavanger til SMM og Kirkerådet var vedlagt innkallingen. Brevet redegjør for behovet for å sette fokus på kallet, bl.a. gjennom Kirkemøtets arbeid med en "misjonerende kirke", og tar på vegne av SMM-Stavanger initiativ til en kallskonferanse i 2005. Arbeidsutvalget har drøftet saken og er positive til å fokusere på kallstanken gjennom konferanse og på andre måter. AU anbefaler imidlertid at dette henlegges til 2006. Erfaringene med SALT-konferansen som nevnes som modell tilsier en lang forberedelsestid. AU ser videre en fordel med at konferansen kan fremtre som en oppfølging av KMs arbeid med en "misjonerende kirke" i 2005, og at dette arbeidet får være med å forme konferansen.

Behandling: SMM sluttet seg til AUs innstilling. Flere uttrykte skepsis til tanken om et "kallets år", men var positive til en konferanse med fokus på Kristus-etterfølgelse som enkeltperson og som menighet.

Vedtak:

- 1) *Saken oversendes strategiarbeidet*
- 2) *Daglig leder ber SMMs om en avklaring bl.a. om fremdrift, ansvarsforhold/eierforhold, omfang og målgruppe.*
- 3) *Det bør tas en kontakt med de som arbeider i rekrutteringsprosjektet i Kirkerådet for å undersøke om det er grunnlag for et samarbeid om felles anliggender.*

SAK SMM 05/05 REGNSKAPSRAPPORT 2003: SMM OG PROSJEKT MENIGHET I BEVEGELSE

Bakgrunn: SMM og prosjekt MiB inngår i Kirkerådets regnskapsføring. Daglig leder utarbeider årlige regnskapsrapporter på grunnlag av tallene fra Kirkerådets regnskap. Regnskapsrapportene var vedlagt innkallingen.

Vedtak: *SMM tar regnskapsrapportene til etterretning.*

SAK SMM 06/04 MISJONSTEOLOGISK SAMTALE: MISJON OG DIALOG

Knud Jørgensen gav et skriftlig (vedlagt referatet) og muntlig innspill til samtale. Han refererte til en intern samtale i Areopagos om dialogforståelsen, bl.a. knyttet opp i mot religionsteologien, og til NØMs studiehfte om misjon og dialog "En misjonerende kirke", som har skapt debatt i "Dagen". SMM fikk liten tid til samtale om temaet

SAK SMM 07/04 BRUK AV MISJONSORGANISASJONENE I NORSK BISTANDSPOLITIKK

Bakgrunn: Bakgrunnen for saken var en kronikk i Dagbladet 1. mars der det ble problematisert at Norge bruker misjonærer som bistandsarbeidere. Kronikken danner utgangspunktet for TV 2 dokumentaren om.....

Det ble uttrykt et behov for å samtale sammen om hvordan vi som misjonsorganisasjoner skulle møte disse angrepene.

Behandling: SMM samtalte om saken. Samtalen dreide seg både om hvordan debatten utfordrer misjonsorganisasjonene, og om hvordan de forholder seg til den sterke kritikken som er fremført. Det ble ikke fattet vedtak i saken.

Referat fra NØKKs vårmøte 22.mars 2004
Vertskap: Den Norske Kirke
Sted: Kirkens Hus, Underhaugsveien 15, Oslo.

Tilstede:

Adventistene:	Irene E. Elisenberg
Baptistsamfunnet:	Marianne Bye Elsa J.Paulsen Siri Løsnesløykken
Frelsesarmeen:	Liv Astrid Iversen Lisbeth Welander
Metodistkirken:	Berit Westad Anne Berthling Bente Bugge Rydland
Det Norske Misjonsforbund:	Nina Steen Gunn Horne
Den Evangelisk- Lutherske Frikirke	Ragnhild Solberg Kjersti Gulli Petersen
Hl.Nikolai Ortodokse Kirke	Kristin Holm
Den Romersk-Katolske Kirke	Rønnaug Aaberg Andresen
Den Norske Kirke	Astri Hauge Kirsten Almås Solveig E. Nielsen Anne-Grete Larsen

1.

Velkomstord og informasjon om Kirkens Hus.
Vertskapet inviterte til andaktsstund i kapellet.
Kirsten Almås leste bibelteksten fra Maria Budsskapsdag.

2.

Middag, kaffe og kaker ble servert i kantinen. Takk til arrangørene for et velsmakende og hyggelig måltid.

3.

Dr. theol. Synnøve Hinnaland Stendals foredrag ble avlyst p.g.a sykdom. Hennes doktoravhandling "under forvandlingens lov" ble delt ut til alle møtedeltakerne.

På meget kort varsel tok Astrid Hauge imot utfordringen om å være kveldens innleder. Med utgangspunkt i sin forskning omkring temaet "holdninger til kvinnemishandling" holdt hun et interessant innlegg om vold mot kvinner.

I samtalen som fulgte ble det drøftet hva vi i våre ulike kirkelige sammenhenger kan gjøre for å sette problematikken på dagsorden.

Heftet "Kirkens Nei til vold mot kvinner" ble delt ut.

NØKKs leder orienterte om kurspakken "Temmelig Hemmelig" fra NKR, samt fokuset som NØKK har satt på trafficking- problematikken.

4.

Oppfølging av vedtak på NØKKs høstmøte – utredningen om NØKKs framtid.

Debatt og votering.

Styreleder la frem styrets forslag angående endringer i *Statutter for Norsk Økumenisk Kontaktforum for kvinner*", deretter ble det åpnet for **debatt**.

Momenter fra diskusjonen:

1. Blir distriktene ivaretatt ved en slik endring?
2. Klarer vi å være aktuelle nok med et fagseminar som krever lang forberedelse?
3. Seminaret kan inneholde ett omfattende tema og flere små dagsaktuelle problemstillinger som trekkes inn nærmere deadline.
4. Er arrangement i helger ønskelig? Tidsklemmen gjør at seminar over én dag er bedre.
5. Tenk utradisjonelt i forhold til form og innhold.
6. Vi må tenke markedsføringsstrategi! Vår erfaring i traffickingssaken har vist oss hvor vanskelig det er å nå ut med et budskap.
7. Kanskje vi kan lage et seminar som belyser at vi har hatt vedtatt en resolusjon...
8. Kan vi engasjere oss med andre organisasjoner? For eksempel Amnesty sin kampanje mot vold mot kvinner? Synergieffekt.
9. La oss *feire* kvinnen én gang i året. Opprett arbeidsgrupper til bruk ellers i året, hvor vi gir hverandre mandat og raushet.
10. Arbeidsgrupper og e-mail er et godt forslag... kombinert med en e-post katalog over hvem som vil jobbe med hva.
11. Kanskje en arbeidsgruppe kunne bli utfordret til å ta ansvar for fagseminaret?

Før vi gikk til **votering** ble følgende ordlyd endret i styrets forslag

"...å være høringsinstans for Norges Kristne Råd i alle saker"

(Strekpunkt fire under hovedpunkt 2; Målsetting.)

Styrets forslag til endring av *Statutter for Norsk Økumenisk Kontaktforum for Kvinner* ble enstemmig vedtatt.

Det ble også enstemmig vedtatt at NØKK høsten 2004 arrangerer en samling som strekker seg fra fredag til lørdag.

5.

Diverse saker:

- Tid og sted for neste NØKK møte: Fredag 12. – lørdag 13. november 2004.

Vertskap: Hl. Nikolai Ortodokse Kirke.

- Foreløpig orientering om regnskap 2003
- Presentasjon av NØKKs uttalelse om NOU 2003:31 "Retten til et liv uten vold. Vold mot kvinner i nære relasjoner."
- Bønnedagen: Bønnedagsarrangementet i Mariakirken på Stabekk ble også avertert som et NØKK-arrangement. Rønnaug Aaberg Andresen og Elsa J. Paulsen deltok fra NØKKs styre.
- Brosjyrer fra EFECW, bl.a. om Ruth Epting-fondet ble utdelt. EFECW har følgende nettsideadresse: www.efecw.org
- Nordisk Ekumenisk Kvinnekonferens "Kropp og kvinnlighet", Sigtunastiftelsen 5.-8.august 2004: Program for konferansen med påmeldingsblankett ble delt ut, med oppfordring om deltakelse fra de forskjellige kirkesamfunnene. Styret har flere programmer, dersom noen ønsker å delta.

STATUTTER FOR NORSK ØKUMENISK KONTAKTFORUM FOR KVINNER

I. NAVN OG ORGANISATORISK TILKNYTNING

Norsk Økumenisk Kontaktforum for Kvinner (NØKK) er et utvalg i Norges Kristne Råd (NKR).

II. MÅLSETTING

Norsk Økumenisk Kontaktforum for Kvinner (NØKK) er et tverrkirkelig kontaktforum for kvinner i Norge. NØKK har denne målsetting:

- Å gi internasjonal, økumenisk kontakt og motta impulser fra kvinner i andre land og kirker
- Å lære hverandre å kjenne som kristne kvinner i Norge - i gjensidig respekt
- Å gi gjensidig informasjon som gir kunnskap om hverandres kirkesamfunn
- Å være høringsinstans for Norges Kristne Råd
- Å vise solidaritet med kvinner i den 3. verden
- Å vise solidaritet med kvinner med flerkulturell bakgrunn
- Å ta initiativ til tiltak innenfor det enkelte kirkesamfunn som det i NØKK blir enighet om å arbeide med etter henvendelse fra kirkesamfunnets representanter.

III. MEDLEMMER OG REPRESENTASJON

Alle registrerte kirkesamfunn kan bli medlemmer i NØKK.

Hvert kirkesamfunn kan oppnevne 2 - 5 representanter.

NØKK er et nasjonalt forum. De ulike kirkesamfunn oppnevner representanter (og eventuelle vararepresentanter) til NØKK for en periode på 4 år, som kan forlenges. Kirkesamfunnene betaler selv eventuelle reiseutgifter til NØKK's møter. Hvert kirkesamfunn bestemmer selv hvilke fullmakter representantene skal ha. NØKK avholder årsmøte kombinert med et faglig seminar hvert år. Innkalling og referater sendes representantene som har ansvar for å orientere sine respektive kirkesamfunn om hva som skjer i NØKK.

IV. VALG AV LEDER OG STYRINGSGRUPPE

NØKK velger leder og styringsgruppe for 2 år om gangen. Styringsgruppa består av leder og 4 styremedlemmer. For øvrig konstituerer styringsgruppa seg selv. Styringsgruppa møtes minst 2 ganger pr. år utenom NØKK-møtene.

Styringsgruppas oppgaver er:

- Forberede årsmøtet
- Forberede fagseminarer
- Følge opp vedtak som gjøres på disse møtene.

V. VALG AV REPRESENTANTER TIL ULIKE VERV

Fra styringsgruppa skal det velges:

- Nasjonal koordinator for Ecumenical Forum for European Christian Women (EFECW)
- Representant til Nordiska Ekumeniska Kvinnokomiteén (NEKK)
- Representant til World Day of Prayer (WDP)

VI. ØKONOMI

Kirkesamfunnene betaler en årskontingent som NØKK selv fastsetter - i forhold til medlemstallet i kirkesamfunnet.

Kasserer er NKR's kasserer.

VII. LOKALE NØKK-GRUPPER

NØKK ønsker å stimulere til opprettelse av lokale NØKK-grupper rundt i landet.

Disse gruppene står fritt til å finne sin egen form/arbeidsmåte. Kontaktpersoner for lokale grupper står på NØKK's adresseliste og får tilsendt protokoller for årsmøtet, samt annen relevant informasjon. For øvrig gjelder følgende retningslinjer:

- Den lokale NØKK-gruppen kan søke NØKK sentralt om midler til konkrete prosjekter.
- I forbindelse med oppstart av ny lokalgruppe av NØKK, kan NØKK sentralt enten betale for én person fra den lokale NØKK-gruppe til årsmøtet eller for én person fra NØKK sentralt til den lokale gruppen.
- De lokale NØKK-gruppene sender rapport om virksomheten til det sentrale høstmøtet.
- Gjensidig oppfølging av lokalgruppene.

VIII. ARBEIDSFORM OG ARBEIDSOMRÅDER

- NØKK arrangerer åpent faglig seminar i forbindelse med årsmøtet.
- NØKK kan eksperimentere med ulike arbeidsformer, bl.a. seminarer, ambulerende møter i ulike kirkesamfunn, retreater m.m.
- NØKK blir i fellesskap enige om hva som er viktig å ta opp.
- Ressurspersoner utenfra, eller fra vår midte, kan inviteres til å holde foredrag og innlede til samtale om aktuelle emner.
- NØKK kan gi idéer om litteratur som er skrevet om og av kvinner, og legge fram det som kirkesamfunnene har av skjønnlitteratur, dikt, biografier, andaktsbøker om/av kvinner, og kan for eksempel arrangere møter med forfattere.
- NØKK skal gjøre kjent og oppfordre til bruk av Kvinnernes Internasjonale bønnedag og Den internasjonale Kvinnedagen.
- NØKK kan komme med uttalelser til kirkesamfunnene som er representert i forumet.
- NØKK gjør aktiv bruk av internett for informasjon etc.

NORSK ØKUMENISK KONTAKTFORUM FOR KVINNER
Adresseliste pr. 27.04.2004

<u>Organisasjon</u>	<u>Navn</u>	<u>Telefon</u>
Adventistene	Irene E. Elisenberg Nordåssløyfa 29 A 1251 Oslo	22 61 73 19
Baptistsamfunnet	Linda Aadne Beverveien 52 2030 Nannestad e-post: te-aadne@online.no	63 99 91 22 (p) 92 82 45 65 (mob) 22 68 08 63 (a)
Baptistsamfunnet	Marianne Bye Tante Ulrikkes vei 20 A 0984 Oslo	22 21 88 82
Baptistsamfunnet	Elsa J. Paulsen Gullhauggrenda 19 1354 Bærums Verk e-post: holtekilen@holtekilen.no	67 80 13 33 (p) 67 51 80 40 (a) 67 59 12 30 (fax.a)
Baptistsamfunnet	Siri Losnesløyken Prof. Kohts vei 51 1368 Stabekk e-post: sirifj@online.no	67 11 09 50 (p) 92 4 8 53 64 (mob)
Frelsesarméen	Berit Ødegaard Postboks 6866 St. Olavsplass 0130 Oslo e-post: berit.odegaard@frelsesarmeen.no	22 99 85 36 (a)
Frelsesarméen	Lisbeth Welander Postboks 6866 St. Olavs plass priv 0130 Oslo e-post: lisbeth.welander@frelsesarmeen.no	22 99 85 01 (a)
Frelsesarméen	Liv Astrid Iversen Postboks 6866 St. Olavsplass 0130 Oslo e-post: liv.astrid.iversen@frelsesarmeen.no	22 99 85 37 (a)
Frelsesarmeen	Solfrid Bakken Postboks 6866 St. Olavsplass 0130 Oslo e-post: solfrid.bakken@frelsesarmeen.no	22 99 85 30 (a)
Metodistkirken	Berit Westad Bregneveien 12 3600 Kongsberg e-post: bwestad@c2inet e-post: Berit.Westad@ldh.no	32 73 22 45

NORSK ØKUMENISK KONTAKTFORUM FOR KVINNER

Adresseliste pr. 27.04.2004

Metodistkirken	Bjørg Helene R. Granum Postboks 130 4402 Flekkefjord e-post: kvinneforbundet@metodistkirken.no	38 32 27 13 40 28 50 22 (mob)
Metodistkirken:	Anne Berthling Karlstadvn. 11 1516 Moss	69 27 17 10 (p)
Metodistkirken	Bente Bugge Rydland Lørgeveien 19 3185 Skoppum e-post: hildarry@start.no	33 07 07 08
Det Norske Misjonsforbund	Nina Steen Urdsvei 22 1349 Rykkin	67 13 90 00
Det Norske Misjonsforbund	Kari Lorentzen Birger Oliversvei 29 1176 Oslo e-post: kari.lorentzen@gs.skoleetaten.oslo.no	22 28 93 65 (p) 22 75 34 00 (a) 22 75 34 34 (fax.a)
Det Norske Misjonsforbund	Gunn Horne Jossingveien 102 1359 Eiksmarka	67 14 90 53
Den Evangelisk- Lutherske Frikirke	Ragnhild Solberg Nebbejordet 61 1266 Oslo e-post: rs@lhl.no	22 61 72 27 (p) 22 79 92 04 (a) 95 72 74 77 (mob)
Den Evangelisk- Lutherske Frikirke	Kjersti Gulli Petersen Vardmyra 10 B 4340 Bryne e-post: kjersti.gulli.petersen@teleios.no	51 48 24 30 (p) 51 48 45 10 (a)
Hl. Nikolai Ortodokse Kirke	Torhild Svele Anna Rogstads vei 14 592 Oslo	22 63 06 09
Hl. Nikolai Ortodokse Kirke	Kristin Holm Ullevålsveien 79 0454 Oslo e-post: kristin.holm@teologi.uio.no	

NORSK ØKUMENISK KONTAKTFORUM FOR KVINNER

Adresseliste pr. 27.04.2004

Den Romersk-Katolske Kirke	Sigrid Gellein Holm Fredensborgveien 68 0177 Oslo e-post: sigrid.holm@statped.no	22 20 12 28 (p) 22 70 37 00 (a)
Den Romersk-Katolske Kirke	Ronnaug Aaberg Andresen J. R. Wilhelmsens vei 19 1386 Asker e-post: rikard@online.no	66 78 12 29 (p) 66 90 27 10 (fax)
Den Romersk-Katolske Kirke	Anne Lise Resser Camilla Colletsvei 9B 0258 Oslo	22 55 54 96 91 17 04 47 (mob)
Den Norske Kirke	Astri Hauge Landingsvn. 13 0770 Oslo e-post: irtsa@frisurf.no	22 92 04 33 (p)
Den Norske Kirke	Kirsten Almås Kirkekontoret Rådhuset 7290 Støren Postadresse: Postboks 51, 7291 Støren e-post: kirsten.almaas@midtre-gauldal.kommune.no	72 42 31 52 (j) 95 28 18 05 (mob)
Den Norske Kirke	Solveig E. Nielsen Furuvn. 29 A 1430 Ås e-post: solveign@skedsmo.kommune.no e.post: solvniel@frisurf.no	64 94 36 84 (p) 48 06 85 10 (mob)
Den Norske Kirke	Anne-Grete Larsen Manesjen 6 A 2050 Jessheim e-post: anne-grete.larsen@kirken.no e-post: anne-grete25@yahoo.com	63 97 17 80 (p) 22 93 28 93 (j) 97 59 59 17 (mob)

NORSK ØKUMENISK KONTAKTFORUM FOR KVINNER

Adresseliste pr. 27.04.2004

Sentrale råd som det sendes referat til:

Norges Kristne Råd
Postboks 5816 Majorstua
0308 Oslo
e-post: gev@ekumenikk.org

Norges Katolske Kvinneforbund
Professor Dahlsgt. 24 H
260 Oslo
e-post: tiias@online.no

Metodistkirkens Kvinneforbund
v/ Bjorg Helene R. Granum
Boks 130
4402 Flekkefjord
kvinneforbundet@metodistkirken.no

Norske Baptisters Kvinneforbund
v/ Synnøve Gåsvær Angen
Neufeldtsgt. 26
7030 Trondheim
E-post: sangen@c2i.net

Syvendedags-Adventistsamfunnet
v/ Kvinnekomitéen
John G. Mattesons vei 13
0687 Oslo

Det Norske Misjonsforbunds Kvinnekomité
v/ Anne Margrethe Mandt
Bentsegt. 4 B
0465 Oslo
E- post: ammandt@online.no
23 32 57 61 (a)
21 91 08 01 (p)

Frelsesarméens Kvinneorganisasjon
v/ Kommandør Berit Ødegaard
Postboks 6866 St. Olavsplass
0130 Oslo

Bergen NØKK
v/ Ellen Eidem
Natlandsrinden 52
5098 Bergen
55 55 82 19 (p)

Utvalg for kvinne- og likestillingsspørsmål
v/ Synnøve Hinnaland Stendal
Pb 5816 Majorstua
0308 Oslo

NORSK ØKUMENISK KONTAKTFORUM FOR KVINNER
Adresseliste pr. 27.04.2004

Mellomkirkelig Råd for Den Norske Kirke
Pb 5816 Majorstua
0308 Oslo

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Dato: 24/2/2004

Vår ref.: 04/168-2 AGL

Deres ref.:

Referat fra møte i arbeidsgruppa for dialog mellom Romanifolkets landsforening og Den norske kirke

Møte i arbeidsgruppa 18.2.04

Tilstede: Leif Bodin Larsen, Anna Gustavsen, May-Britt Lundestad (alle fra RFL), og Erling Pettersen og Anne-Grete Larsen fra Kirkerådet.

Sak 1/04: Referat fra forrige møte

Ad sak 06/03: Mellomkirkelig råd arbeider med å finne en representant fra rådet til å sitte i arbeidsgruppa for dialog.

Ad sak 10/03: Anne-Grete Larsen utformer en skriftlig søknad til Fellesrådet i Oslo angående en minneplakett på den såkalte Gaustad-stenen på Riis kirkegård.

Riis menighetshus er bestilt til den 7ende mai 2004, mellom 1500 og 1700. Anne-Grete Larsen kontakter Trond Bakkevig angående tale den 7ende mai.

Sak 2/04: Gjennomgang av samarbeidsavtalen mellom Romanifolkets landsforening og Den norske kirke.

RFL uttrykte at avtalen fortsatt er av stor betydning for dem, og at de opplever kirkas engasjement i forhold til oppreisningsprosessen mellom taterne og storsamfunnet som viktig.

Særlig holdt RFL fram at skikkelig informasjon om taterne er viktig, og at det derfor er viktig at punktet om informasjon i avtalen holdes varmt. Anne-Grete Larsen ble bedt om å finne ut om det er mulig å få til en lokal gudstjeneste med fokus på informasjon om taterne og forsoningsprosessen med Dnk.

Et annet punkt der RFL opplever kirkas fortsatte engasjement som særlig viktig er i forhold til erstatningsprosessene: både for kollektiv erstatning og individuell erstatning.

Anne-Grete Larsen ble bedt om å undersøke nærmere om disse prosessene.

Neste møte:

9 juni, 1000 til 1200 på Kirkens hus.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Torstein Seim 22 93 28 55

Referat fra møte i Samarbeidsrådet

Tirsdag 20.01.04. kl. 16.00 – 20.00

Vertskap er Frikirkerådet

Til stede

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Gerd Marie Ådna	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Vebjørn Horsfjord	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Jaswant Singh	Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji
Baljeet Singh Ohri	Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji
Inge Ås	Holistisk Forbund
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Lars Gule	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Nasim Riaz	Islamsk Råd
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av siste dagers hellige
Marit Kromberg	Norges Frikirkeråd
Dag Nygård	Norges Frikirkeråd
Chris Nyborg	Oslo Katolske Bispedømme
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Torstein Seim	Koordinator

Før dagsorden

Orientering og samtale om arbeidet i Kirkens katatstrofeberedskap – Erik Stabrun og Kristin Fæhn fra ressursgruppa.

- 1 **Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt**
 Innkalling og sakliste godkjent.
- 2 **Godkjenning av referat fra 10.november 2003**
 Referatet godkjent.
- 3 **Referater**
 - a) AU referater
 1. 11.desember - En feil korrigeret.
 2. 12.januar 04
 - b) Referat fra Livssynsfrihet i praksis ii 091203
 - c) Høringsbrev om vilkår for familiegjenforening. Uttalelse sendt på vegne av STL.
 - d) Kopi av brev fra Chris Nyborg/Claes Tande, 17.11.03, til div mottakere: "Helgedagsfred og demonstrasjoner".
4. **Orienteringer**
 - a) Postliste fram til og med 10. januar utdelt på møtet.
 - b) Oslo koalisjonen – Dag Nygård orienterte.

- c) **HL – senteret** . Britt Strandlie Thoresen orienterte. Etterpå ble det en lengre diskusjon. Det var bred enighet om at STL er dypt bekymret for at Livssynsdelen ser ut til å bli borte i utstillingen. Rådet påpekte også at det er viktig å fokusere på Norge både i H- og L-søylen. Uten at disse tingene kommer på plass, vil resultatet bli en god del annerledes enn det Rådet har forventet.
- d) Fakkeltoget 10. desember
- e) Internseminar om kirke-stat problematikken onsdag 31. mars 1700 – 2130 i HEF sine lokaler. Det sendes ut invitasjon.
- f) Samarbeidsprosjektet ”Samfunnets verdigrunnlag” i samarbeid med Nkr. Medio september 04.

5 **Ot-prp om lov om etnisk diskriminering. Forbud mot å diskriminere på grunnlag av religion og livssyn – Behov for unntak**
Aus innstilling vedtatt.

6 **Midlertidig arbeidsplan for 2004** .
Aus forslag gjelder fram til årsmøtet.

7 **Budsjett og søknad om driftsmidler for 2005**

- Aus forslag til arbeidsbudsjett for 2004 gjelder fram til årsmøtet. Budsjettet må vise hvordan underskuddet skal dekkes før det legges fram på nytt.
- Aus forslag til søknadssum på kr. 1.300.000 fra KKD for 2005 godkjent.

8. **Søknad om dialogpenger for 2004 – en prioritering**
AU sitt forslag overfor STL:

En foreslår følgende prioritering i vår søknad til departementet om dialogpenger.

1. **Samfunnets verdigrunnlag.** Det vedtatte samarbeidsprosjektet med Norges kristne råd. Søknadssum kr. 363.297 til konferansen.
2. **Lokale dialoger i Norge.** Det søkes om kr. 80.000.
3. **Lokale dialoger i Oslo.** Dette innbefatter også Oslo-dialogen med kr. 10.000. Søknadssum kr. 110.000.
4. **Kvinnerollen i ulike religioner og livssyn.** Det søkes om kr. 110.000.
5. **Oppfølging av Oslo-erklæringen.** Kr. 10.000

Leder undertegner søknaden.

Det ble fattet følgende vedtak:

- **Samfunnets verdigrunnlag.** Det vedtatte samarbeidsprosjektet med Norges kristne råd. Søknadssum kr. 363.297 til konferansen.
- **Dialoger i STL regi.** Det søkes om kr. 385.000 til følgende prosjekter. Prioriteringen foretas når en vet hvor stor bevilgningen blir.
 - a. Lokale dialoger i Norge
 - b. Lokale dialoger i Oslo. Dette innbefatter også Oslo-dialogen
 - c. Kvinnerollen i ulike religioner og livssyn
 - d. Oppfølging av Oslo-erklæringen

9. **Møteplan STL 2004**

- 20. januar 04 (vedtatt)
- Årsmøte tirsdag 9. mars – Mellomkirkelig råd
- Mandag 14.juni - Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji

- Torsdag 14.oktober (vertskap?)
- Onsdag 24.november (vertskap?)

10 Orienteringssak: Forslag til justering av vedtekter
Det ble ikke tid til å ta denne orienteringen.

11 Eventuelt

a) På AU møte 1. mars diskuteres HL senteret kl. 17.30. Møtet er åpent for alle medlemmer. Underhaugsveien 15. NB: Møterommet i 3. etg.

Oslo 21.jan 2004

Torstein Seim - koordinator

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Torstein Seim 22 93 28 55

Protokoll fra årsmøte i Samarbeidsrådet

Tirsdag 09.mars 2004 Underhaugsveien 15, Oslo

Vertskap Den norske kirke v/Mellomkirkelig råd

Til stede

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Gordon Geis	Buddhistforbundet
Gerd Marie Ådna	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Vebjørn Horsfjord	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Joginder Singh	Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Lars Gule	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Shoaib Mohammad Sultan	Islamsk Råd (vara)
Marit Kromberg	Norges Frikirkeråd
Dag Nygård	Norges Frikirkeråd
Chris Nyborg	Oslo Katolske Bispedømme
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Mangat Rai Sharma	Sanatan Mandir Sabha
Ram Saroop	Santan Mandir Sabha
Torstein Seim	Koordinator

1 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Innkalling og dagsorden godkjent.

2 Forslag til vedtektsendring

Aus forslag til vedtektsendringer ble godkjent med enkelte språklige justeringer.

Årsmøtet ber AU om fram til neste årsmøte se nærmere på kriterier for medlemskap. Særlig må §§ 6 og 7 sees på.

3 Årsmelding 2003

Den framlagte årsmelding ble godkjent med enkelte justeringer

4. Regnskap 2003

Revisjonsberetning ble framlagt i møtet.

Regnskapet for 2003 ble godkjent.

5 Arbeidsplan 2004

Den framlagte arbeidsplan ble vedtatt med enkelte justeringer.

6 Fastsettelse av kontingent for 2004

AUs innstilling: Medlemmer kr. 2.000. Observatører kr. 2.000

Vedtatt.

7 Budsjett 2004

Det framlagte forslag til budsjett for 2004 ble vedtatt.

8. Valg

Valgkomiteens innstilling- medlemmer i AU:

Bente Sandvig – HEF - gjenvalg

Vebjørn Horsfjord – Dnk – gjenvalg

Jitender Singh Badhwar – Gurdura Sri Guru Nanak Dev Ji – ny.

De ble valgt.

9. Valg av valgkomité

Følgende ble valgt:

Lena Larsen, Egil Lothe og Marit Kromberg.

På neste årsmøte legger AU fram forslag på valgkomité.

10 Andre valg

- HL –senteret (for 3 år)
 - Representant Britt Strandlie Thoresen
 - Vararepresentant Marit Kromberg
- Oslo-koalisjonen
 - Dag Nygaard – gjenvalg for 3 år
 - Egil Lothe – gjenvalg for 2 år
 - Lars Gule – gjenvalg for 1 år

11 Opptak av nye medlemmer

- a) AUs innstilling på søknad om medlemsskap fra Familieforbundet.
"Søknaden avslås".

AU trakk saken på bakgrunn av diskusjonen under punkt 2.

- b) Søknad om observatørstatus for Norges kristne råd, ikke behandlet i 2003, ingen innstilling.

Saken ikke behandlet. Det må eventuelt fremmes ny søknad i god tid før årsmøtet i 2005.

Oslo 10. mars 2004

Torstein Seim - koordinator

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Torstein Seim 22 93 28 55

Referat fra møte i Samarbeidsrådet

Tirsdag 09.03.04.

Vertskap: Mellomkirkelig råd – Dnk

Til stede

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Gordon Geis	Buddhistforbundet
Gerd Marie Ådna	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Vebjørn Horsfjord	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Joginder Singh	Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Lars Gule	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Shoaib Mohammad Sultan	Islamsk Råd (vara)
Marit Kromberg	Norges Frikirkeråd
Dag Nygård	Norges Frikirkeråd
Chris Nyborg	Oslo Katolske Bispedømme
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Mangat Rai Sharma	Sanatan Mandir Sabha
Ram Saroop	Santan Mandir Sabha
Torstein Seim	Koordinator

- 1 **Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt**
Godkjent – ingen saker til eventuelt.
- 2 **Godkjenning av referat fra 20. januar 2004**
Godkjent.
- 3 **Referater**
 - a) AU 1. mars – Ikke sendt ut – sendes ut sammen med referatet fra møtet..
 - b) Høringsbrev "*otprp lov om etnisk unntak.doc*"
- 4 **Orienteringer**
 - a) Postliste
 - b) Oslo-koalisjonen
 - c) HL- senteret
 - d) Neste møte 14. juni hos Gurduara Sri Nanak Dev Ji
 - e) 10 års jubileum i IRN 23. mars. Koordinator sender ut invitasjonen til alle.
5. **Valg – arbeidsgrupper i STL**

Vedtak ad Arbeidsgrupper i STL

- **Stat-kirke:** Denne gruppa bør eksistere helt til "Gjøannes-utvalget" har levert sin innstilling. Gjenvalg.
- **Gravferdsgruppa** - Gruppa fortsetter, gjør ferdig sitt arbeid helst innen 1.juli 04 og avslutter dette senest 1. oktober 2004. Gjenvalg.
- **Betjeningsgruppa** - Gruppas arbeid intensiveres og avsluttes senest høsten 2004. Medlemmene fortsetter.
- **Arbeidsgruppa for dialoger** - Personene gjenoppnevnes. Denne gruppa tar seg av prosjektene Dialoger i Norge og Dialoger i Oslo fram til årsmøtet i 2005. Det delegeres til AU å oppnevne arbeidsgrupper til spesifikke oppgaver om det er behov for det. Gjenvalg.
- **Kvinnedialogen** - Siden dette er en reell dialog og ikke en arbeidsgruppe så fortsetter den så lenge den fungerer og har en funksjon for de som deltar.
- **Samfunnets verdigrunnlag – 16. september 2004** – ikke behov for noe vedtak.
- **Kvinnerollen i ulike religioner og livssyn** - Opprettes først når finansiering er til stede. Det delegeres til AU å oppnevne medlemmer.

Enkelte meldte at det ville komme tilbake med endringsforslag til AU.

6 **Eventuelt**
Ingen saker.

Oslo 10. mars 2004

Torstein Seim
koordinator

Protokoll fra møtet i den katolsk-lutherske kontaktgruppen, KATLUSA, 26.4.2004

Tilstede: Ole Christian Kvarme, Gerhard Schwenzer, Trond Skard Dokka, Åse B. Cameron, Lars Erik Rikheim, Jo Neve, Arne Marco Kirsebom, Else Britt Nilsen, Stephanie Dietrich (sekretær).

Forfall: Berit Lånke

Biskop Kvarme fra Den norske kirke ledet møtet.

Han åpnet møtet med en andakt over Salme 23; "Han leder meg på de rette stier".

Det var ingen kommentarer til innkallingen og sakslisten

Ingen saker til Eventuelt ble meldt.

Sak 1/ 2004 Protokoll fra møte 26.11.2003

Sakspapir: Protokoll og vedlegg fra møtet 26.11.2003.

Fra samtalen:

Det ble påpekt at vedleggene til protokollen ga nyttig informasjon om katolsk ekteskapsforståelse. Videre ønsket man at kontaktgruppen på bakgrunn av samtalen rundt temaet vil fortsette arbeidet med denne tematikken.

Fra den katolske kirkens side ble det understreket at den katolske sakramentale forståelsen av ekteskapet danner en spesiell innfallsvinkel som er til hjelp når man få grepet på ekteskapsforståelsen i en katolsk sammenheng. Kravene fra kirkens side tydeliggjøres i ekteskapsforberedelsen, men det er ikke alltid slik at ektefolkene forstår tankegangen fullt ut når ekteskapet inngås i den katolske kirke. Et ekteskap mellom to døpte er et sakramentalt ekteskap inntil det motsatte er bevist. I dagens situasjon i Norden burde man kanskje gå motsatt vei, slik det ble foreslått av nordiske katolske biskoper overfor Roma, nemlig at man beviser *etterpå* om det var et sakramentalt inngått ekteskap. Den offisielle katolske ledelse i Roma ønsker ikke å ta et slikt veivalg. På katolsk side sliter man videre med problemet på grunn av samfunnets oppfatning som er svært annerledes enn kirkens oppfattelse.

Fra Den norske kirkes side ble det påpekt at nettopp ekteskapsforberedelsen er et ofte forsømt kapittel i vår kirkelige sammenheng, der man ønsker å lære av den katolske kirkes praksis. Når det gjelder spørsmål om annullering av ekteskap inngått i Den norske kirke, ble det påpekt at hovedproblemet ikke ligger på det institusjonelle, men på det individuelle og sjelesørgeriske nivået. Derfor vil det være viktig å utvikle en teori omkring den typen samliv som sivilrettslig sett er et ekteskap i det norske samfunn og om det er et moralsk ansvarlig forhold.

Når det gjelder praksis rundt ekteskapsinngåelse og "blandete ekteskap" mellom medlemmer av den katolske kirke og Den norske kirke, ble det henvist til studieheftet som tidligere ble utarbeidet og som klargjør de ordningsmessige spørsmålene rundt dette.

Vedtak:

1. Gruppen har drøftet videre saken 5/2003 i lys av den orienteringen som ble vedlagt protokollen. KATLUSA ber sekretæren om å forberede en videre drøfting av spørsmål knyttet til forståelsen av ekteskapsinngåelse til vårt neste møte i november.
2. Sekretæren sender dokumentasjon om tidligere arbeid med saken, både i Norge og internasjonalt, til gruppens medlemmer.
3. Protokollen fra møtet i KATLUSA 26.11.2003 vedtas.

Sak 2/2004 Orienteringer

Den katolske kirken ved biskop Schwenzer orienterte om situasjonen i Norge for tiden og arbeidet i forhold til den påståtte overgrepssaken ved et katolsk kloster, diverse skrifers konformitet med den katolske kirkes lære og synet på homofili. Den katolske kirke avventer nå vurderingen fra troskongregasjonen etter deres besøk nylig. Orienteringen foranlediget også en samtale omkring mediernes fokus på denne saken.

Den norske kirken ved biskop Kvarme orienterte om

- 1. trosopplæringsreformen.
- 2. tjenesteordninger for prester og proster
- 3. Dannelsen av menighetsliknende fellesskap
- 4. Økumenisk felleskirkelig situasjon mange steder: Økumeniske lederfora, bestående av prester i Den norske kirke, frikirkelige menighetsledere. I mange av disse sammenhengene har katolikkene vært utelukket. Fra Kvarmes side ble det vektlagt at det er svært ønskelig at også de lokale katolske prestene er inkludert i disse fellesskapene.
- 5. Embetsforståelse – Arbeidet med forståelsen av diakonatet. (Orientering ved Stephanie Dietrich)

Vedtak: Saken tas til orientering.

Sak 3/2004: Oppfølging av sak 3/2003 "Fremtidsplaner for samtalegruppen: Felles utfordringer etter felleserklæringen"

Fra samtalen:

Under samtalen ble det understreket at resepsjonsspørsmålet er svært viktig; spørsmålet hvor langt erklæringen har nådd til "det troende folk". Det er derfor behov for å re-aktualisere innholdet.

Det viktige spørsmålet "Hvordan kan jeg finne en nådig Gud" er et spørsmål som de fleste mennesker ikke vil kjenne seg igjen i. Derfor må rettferdiggjørelsesmatikken nyformuleres. Kontaktgruppen drøftet en rekke forslag på hvordan dette arbeidet kunne skje, blant annet gjennom fellesmarkeringer 31.oktober, brev til utdanningsinstitusjonene og felles kronikk i avisen 31.10.2004.

Videre drøftet gruppen utfordringene som listes opp i selve felleserklæringen og som kirkene bes å arbeide videre med. Av disse er det spesielt embesteologien og ekklesiologien som utpeker seg i norsk kontekst, med fokus på forståelsen av "apostolisitet": Hva betyr det at kirken har et apostolisk embete? Forblir i den apostoliske tradisjon? Hvilken funksjon har embetet relatert til den apostoliske tradisjon? Er embetet en garant for at kirken forblir i den apostoliske tradisjon?

Gruppen bestemte å sette dette temaet på dagsordenen til neste gang, med en innleder fra hvert kirkesamfunn.

Vedtak:

1. Den katolsk lutherske kontaktgruppen har på sitt møte vært opptatt av *resepsjonen* av Felleserklæringen om Rettferdiggjørelsen og foreslår følgende tiltak:

- a. Sekretariatet utformer et felles brev til domkirkene/stiftsbyene med oppfordring til en markering av Felleserklæringen 31. oktober. En slik markering kan for eksempel være et felles seminar om temaet, eller en felles gudstjeneste.

- b. Biskop Schwenzer og Kvarme skriver en felles aviskronikk om tematikken til 31.oktober
- c. Sekretariatet utformer en henvendelse til de teologiske fakulteter om oppfølging av saken gjennom arrangementer ved fakultetene.

Sak 4/2004: Spiritualitet med utgangspunkt i Felleserklæringen om Rettferdiggjørelsen og Charta Oecumenica

Sakspapirer: Felleserklæringen og Charta Oecumenica (tidligere utdelt)

Saken utgikk på grunn av Berit Lånkes forfall. Saken tas eventuelt opp igjen på høstmøtet.

Sak 5/2004: Våre kirkesamfunns arbeid i forhold til hiv/aids- problemet – Standpunkter og mulighet for samarbeid

Sakspapirer: "Hiv/aids som utfordring til Den Norske kirke. Kirkemøtedokumentet med vedtak 2003."

Innledning ved Estrid Hessellund (Dnk) og Lars Erik Rikheim (Dkk)

Estrid Hessellund ga en innføring i Den norske kirkes arbeid med saken i samband med Kirkemøtet 2003. Hun fortalte at det er en spennende og vanskelig oppgave å snakke om seksualitet med kirkelige samarbeidspartnere i de forskjellige land. Det er en stor utfordring å snakke sant om seksualitet både ute og hjemme.

Kirkemøtet ga en utfordring til Den norske kirke om å våge å gå i dialog med kirkelige samarbeidskirker. Mellomkirkelig råd skal gå i dialog med samarbeidskirker, hjelpe menighetene i deres arbeid og utarbeide informasjonsmateriell.

Hessellund vektla at det ligger en spesiell utfordring i det å ta de teologiske implikasjonene i dette arbeidet på alvor, og at det tematiseres i slike sammenhenger som den katolsk-lutherske samtalegruppen.

Rikheims innledning følger protokollen som vedlegg.

I praksis følger Den katolske kirke den praksis som også de lutherske kirker følger i mange av de land der hiv/aidsepidemien er et stort problem.

Dette kaster lys over de diskusjoner som har vært ført i norske media, og viser at det i praksis ikke er noe stor forskjell i selve holdningen til arbeidet mot hiv/aids, bortsett fra når det gjelder selve forståelsen av kondombrukens betydning i kampen mot hiv/aids.

Fra katolsk side ble det også kommentert at Kirkemøtedokumentet er noe ensidig i sin fremstilling av Den katolske kirkes holdning, både når det gjelder familieplanlegging (DKK er *for* familieplanlegging, men med andre metoder), og når det gjelder en unyansert prolongering av kondombruk som hovedmiddel i arbeidet mot hiv/aids.

I denne sammenheng ble det nevnt at det kan øke promiskuiteten å fremstille kondombruk som en enkel løsning i kampen mot hiv/aids. Videre ble det vektlagt at det er viktig at man ikke legger vår vestlige tenkning og kultur rundt seksualitet som grunnlag for forståelsen av dette i andre land.

Fra katolsk side ble behovet for holdningsskapende arbeid understreket: Seksualiteten blir av mange oppfattet som en selvfølge og et gode som alltid skal være tilgjengelig. Kjønnslig omgang hører i følge katolsk syn kun ekteskap til, og dermed vil faren for smitte allerede

være redusert. I det offentlige rom er spørsmålet redusert til kondombruk, mens man ikke er opptatt av det holdningsskapende arbeid.

Samtidig viser den diakonale praksis i mange land at det er det større uenighet når det gjelder teorier rundt kondombruk enn når det gjelder praksis. Denne diskrepansen mellom teori og praksis ble ikke videre tematisert i samtalen.

Problem i veldig mange land er menns promiskuitet og en mannskultur som muliggjør spredningen i rask tempo. Det er viktig at kirkene samlet tar fatt i dette problemet og sammen står for et holdningsskapende arbeid. Få kirkeledere definerer den patriarkalske kulturen som et problem i sine kirkesamfunn. Dette er en viktig og nødvendig fellesutfordring for kirkeledere fra alle kirkesamfunn i kampen mot hiv/aids. En stor utfordring for alle kirkesamfunn blir det holdningsskapende arbeid på presteseminarene og teologiske utdanningssteder.

Vedtak: Saken drøftet

Sak 6/2004: Planer

Vedtak:

1. Neste møte finner sted hos Den katolske kirke i Oslo, **24.11.2004, kl. 10.30-15.**
2. Hovedtemaet for møtet blir forståelsen av "apostolisitet". Sekretariatet forbereder saken. Biskop Schwenzer fra Den katolske kirken leder høstmøtet.

Sak 7/2004: Eventuelt

Ingen saker til Eventuelt.

Vedlegg til protokollen:

- Innledning ved Lars-Erik Rikheim
- Artikkel om teologiske implikasjoner av Hiv/aidsproblemet

Kans Erik Rikheim

Den katolske kirke og bekjempelsen av HIV/AIDS

Bekjempelsen av HIV/AIDS er på alle måter en prioritert oppgave i Den katolske kirke. På verdensbasis behandles ca 1/4 del av alle HIV/AIDS-rammede personer av katolske institusjoner. I afrikansk sammenheng er tallet enda høyere. Der blir ca 1/3 av de smittede behandlet av DKK's tjenester. Fellesuttalelser fra FN's Aids program (UNAIDS), hvor den hellige stol er representert, og tiltak fra forskjellige bispesynoder og fra paven selv, bekrefter også Kirkens engasjement. Et fellestrekk ved disse uttalelsene er bevisstheten om kompleksiteten i den utfordring som HIV/AIDS stiller til oss som kirker og nasjoner. Både fattigdomsproblematikken, kulturkonflikter og utfordringer knyttet til blant annet genderproblematikken blir ofte kommentert.

Jeg hørte forleden fra en svensk dominikanrinne, som i lenger tid har arbeidet med katolsk sosiallære innenfor en afrikansk kontekst, at man hadde foretatt en større undersøkelse blant HIV-positive kvinner i et afrikansk land. Hele 80 % kunne fortelle at de ikke hadde hatt utenomekteskapelige relasjoner, men at de var blitt smittet av sine menn. Slike undersøkelser er nok ikke helt eksakte, men denne tjener likevel som en illustrasjon på hvordan bestemte maktstrukturer og mangel på likestilling, som opplagt er situasjonen for disse kvinnene, gir grobunn for Aids. Den samme søsteren fortalte også om en annen interessant erfaring hun hadde gjort seg i Benin. I et personlig møte med erkebiskopen, hvor de blant annet hadde snakket om Hiv/Aids-situasjonen i landet, beklaget søstren seg over det store antall polygame familier og hvordan denne familiestrukturen bidro til spredningen av HIV. Søsteren ble svært forlegen når erkebiskopen kunne fortelle at han selv hadde vokst opp i en familie hvor hans far hadde hatt 24 koner. "Hadde jeg ikke blitt katolikk ville nok også jeg ha gjort det samme; og man skal ikke se bort fra at jeg da hadde spurt deg om å bli en av mine hustruer", svarte han.

Den katolske kirke som institusjon har på bakgrunn av sitt verdensomspennende nærvær og sin lokalkirkelige struktur en av de største nettverk av tjenester for personer som er rammet av HIV- og AIDS. "Da epidemien tok av på begynnelsen av 1980- tallet hadde katolske sykehus, helsestasjoner og klinikker allerede sin store andel av helsetilbudet syd for Sahara, og tilbudet ble utvidet til også å gjelde hjemmebaserte tjenester. Sykehus, behandlingssentra, menigheter, skoler, lokale hjelpeorganisasjoner, prester, legfolk og ordensfolk i ulike tjenester var og er tungt inne i dette arbeidet."

I Kenya behandles halvparten av alle aidssyke av katolske institusjoner, og i Sør Afrika driver Kirken, nest etter staten, det største HIV/AIDS-arbeidet. I Sør Afrika støtter Kirken i alt 116 aidsprosjekter. Av disse er ti rettet mot foreldreløse barn, 31 er forebyggende tiltak og 75 er omsorg- og støtteprogram for personer som allerede har utviklet AIDS. Selv de statlige helsemyndighetene erkjenner at DKK gjennom sitt store nettverk ofte har langt større omfang og effekt enn helsemyndighetenes egne prosjekter. Gjennom Kirkens arbeid når man også de mennesker som ellers ikke blir berørt av offentlige tiltak (se pressemelding fra Den Sørafrikanske biskopkonferansen, 25. februar 2002)

HIV er et seksuelt overførbart virus, hvilket også er den måten viruset i de fleste tilfeller smitter på. Men det kan også overføres gjennom injeksjoner fra urene sprøyter, eller fra mor til barn i forbindelse med graviditet, fødsel, eller amming. Smitterisikoen fra mor til barn kan imidlertid reduseres betraktlig ved rett medisinsk behandling og ved fødsel med keisersnitt.

Som en seksuell overfør sykdom, er Kirkens innsats for bekjempelse av HIV/AIDS ikke begrenset til behandlingstiltak for smittede personer alene, men gjør seg særlig gjeldende ved et bestemt holdningsskapende arbeid. Kirken, såvel som UNAIDS understreker begge nødvendigheten av det holdningsskapende arbeidet som en integrert del i strategien for å bekjempe epidemien.

Den katolske kirkes posisjon i alle spørsmål som berører seksualitetet utgår fra overbevisningen om at det seksuelle samlivet har sin gitte og eksklusive plass i relasjonen mellom mann og kvinne innenfor ekteskapets rammer. Kirken har i den forbindelse, og særlig i de senere år, understreket seksualitetens positive verdi som en kilde til glede og dypere åndelig forening mellom mann og kvinne. Samtidig har kirkens læreembete påminnet om at seksualitetens unitative – forenende - perspektiv ikke kan løsrives fra prokreasjonens mulighet, fra seksualitetens biologiske fruktbarhet. Det er i samlivet mellom mann og kvinne i ekteskapet, som er åpent og mottakelige for livets gave, at seksualitetens fulle mening kommer til uttrykk. Dette synet bekreftes i pave Paul VI encyklika *Huanae vitae* fra 1968, som blant annet fastslår at anvendelsen av kunstig prevensjonsmiddel er uforenlig med naturloven og kirkens lære. Den katolske kirke har derfor ikke, i allefall ikke offisielt, villet delta i prevensjonsprogram der kondomutdeling inngår. Motstanden mot kondomer som en del av prevensjonsstrategier mot spredningen av viruset, er ofte begrunnet ut i fra frykten for en promiskuitetskultur. Kirken har derimot understreket behovet for en seksuell holdningsendring som den eneste legitime og virkelig effektive metoden for å forhindre spredningen av viruset. Ved å hjelpe mennesker til å si nei til før- og utenomekteskapelige seksuelle relasjoner og til å bekrefte verdien av troskap i ekteskapet, fremholder Kirken det som etter dens forståelse er Guds åpenbarte vilje.

Uavhengig av hva man måtte mene om Kirkens offisielle forbud mot bruk av kunstig prevensjon som del av en familieplanlegging, er spørsmålet om bruk av kondomer i en HIV/AIDS sammenheng av nokså forskjellig karakter. Her dreier det seg om død og liv, om å unngå at mennesker blir smittet av det dødlige viruset. I den forbindelse er det et katolsk prinsipp å støtte alt som støtter livet. Dette prinsippet er også dypt forankret i katolsk moralteologi. Stilt overfor en situasjon hvor man må velge mellom to onder er det naturligvis et moralsk imperativ å velge *malum minus* – det minste onde. Et mer relevant prinsipp i HIV/AIDS-sammenheng er prinsippet om *cooperatio ad malum*, altså prinsippet om å medvirke i det onde. Dette prinsippet anvender paven selv i sin encyklika *Evangelium vitae*, kap 3, avsnitt 73. I forbindelse med abort sier paven at det kan være berettiget for katolske parlamentarikere å støtte lovforslag som godkjenner abort, men som ”bedre begrenser skadene av en slik lov og dermed bidrar til å minske dens negative konsekvenser for opinionen og moralen i alminnelighet.” I forhold til bekjempelsen av HIV/AIDS er det ikke bare en mulighet, men en moralsk forpliktelse at man bruker ethvert middel til å bekjempe epidemien, selv om det innebærer *cooperatio ad malum*. Det er også hva katolske hjelpeorganisasjoner gjør når de f.eks deler ut kondomer og rene sprøyter til narkomane.

- HIV/AIDS som utfordring til DNK : 1) ”Motstand mot familieplanlegging i DKK.” 2) Oppfordring til bruk av kondom der en av partnerne er smittet- Hva med det faktum at kondomer ikke er 100% sikre mht smittefare?
- *Condoms for AIDS Prevention in the Developing World. A Review of the Scientific Literature* Bestillingsrapport fra FN's fellesprogram for HIV/AIDS (UNAIDS)
- Pave Pius XI (+1939) *Casti Connubii* (”Om det kristne ekteskap”, 1930)

Pave Pius XII i fler taler, blant annet i sin *Tale til Jordmødre* (1951)

Pave Paul VI og Vaticanum II ønsket en fornyet undersøkelse av emnet i lys av ny viten, men ba om at den tradisjonelle belæringen ble fulgt i mellomtiden.
Pave Paul VI og *Humanae Vitae* fra 1968.

HIV and AIDS RELATED STIGMA

A Framework for Theological Reflection

BACKGROUND AND PREAMBLE

Churches and faith-based organizations have a key role to play in the struggle against HIV and AIDS. In many communities, worldwide, this moment is one of crisis and kairos. AIDS is increasing its deadly toll. Parents are dying, so that incomes disappear and there are growing numbers of orphans and desperately poor families. Incomes are further eaten away by the cost of caring for the sick. Young people are at greatest risk. In severely affected regions, our priests, pastors and lay leaders are stretched to breaking point by the increased burden of funerals, the support of dying people and their families, the care of orphans and those who look after them, and their efforts to provide a ministry to the sick. They are aware, meanwhile, that what they are seeing is only the tip of the iceberg. In communities, among church congregations, and among clergy themselves, HIV is silently advancing.

When people fear that they are HIV positive, but know that they will not be in a position to access treatment, there is little incentive for them to seek help or change behaviour. If they make such a move, they are risking the stigma attached to those who are known to be living with HIV or AIDS, and which spreads out, in waves, to their families, their survivors, and others who are close to them. Treatment may be available to prevent mother-to-child transmission, but pregnant women may not come forward to ask for it. Rather than risk the stigmatization and discrimination that will follow if they are discovered to have HIV or AIDS, they may prefer to take the risk of giving birth to an HIV positive child.

In this situation, says a South African priest, 'Our theological education and pastoral formation have left us feeling like a cricket team, sent out onto the field only to find that the bats we have been given are broken.'

If churches are to engage effectively with local, regional and international responses to the epidemic, then issues of stigma and discrimination have to be confronted, not just at the level of church organization and practice, but also by Christian theology itself: at the level of what is taught in seminaries, what academic theologians lecture, write and think about, what the faithful believe and do, and what values inform the pastoral formation of clergy and lay people. But this puts great pressure on those who teach in these contexts, who may know little or nothing about HIV or AIDS, and whose own background and training is unlikely to have provided them with the tools for reflecting theologically upon it.

As part of its strategy for meeting this need, UNAIDS organized an international workshop for academic theologians from different Christian traditions. Held at Windhoek, Namibia from 8-11 December 2003, the workshop had two primary objectives: to sharpen the response to HIV and AIDS-related stigma among theological educators and church leaders; and to develop a framework that might provide a useful basis for theological reflection in the contexts of theological education, church councils and synods, and pastoral formation. This document is one result of that process.

The group which produced the present document consisted of leading academic theologians from five continents and many church traditions, people living with HIV or AIDS, and clergy and lay people working at global and community level in the field of HIV and AIDS. The participants in the workshop are listed at the end. The document represents their best efforts to grapple with the serious and complex issues related to stigmatizing and discriminatory reactions to HIV and AIDS, and to discern the values and beliefs that underlie a justice-based response to such negative phenomena. Participants did not attempt to produce a consensus statement. They were similarly aware that, in some churches, doctrinal formulation rests with the competent authorities within their respective communions. They sincerely hope, however, that this framework will guide additional research, reflection and action in relation to the stigma and discrimination that regrettably characterises this stage of the HIV and AIDS pandemic.

HIV and AIDS RELATED STIGMA

A Framework for Theological Reflection

INTRODUCTION

In the context of HIV and AIDS, the most powerful obstacle to effective prevention, treatment and care is proving to be the stigmatization of people living with HIV and AIDS. Christian theology has, sometimes unintentionally, operated in such a way as to reinforce the stigma, and to increase the likelihood of discrimination. However, at other times, Christian theology has also, often, been successful in challenging society's injustices and bringing about change. Examples include the theological bases on which reformers argued for the abolition of slavery, and also the theological process that led to the Kairos document, which played such a notable part in hastening the end of structural apartheid in South Africa.

Stigma is difficult to define. Generally, though, it implies the branding or labeling of a person or a group of persons as being unworthy of inclusion in human community, and it results in discrimination and ostracization. The branding or labeling is usually related to some perceived physical, psychological or moral condition believed to render the individual unworthy of full inclusion in the community. We may stigmatise those we regard as impure, unclean or dangerous, those who are different from ourselves or live in different ways, or those who are simply strangers. In the process we construct damaging stereotypes and perpetuate injustice and discrimination. Stigma often involves a conscious or unconscious exercise of power over the vulnerable and marginalized.

The purpose of the present document is to identify those aspects of Christian theology that endorse or foster stigmatizing attitudes and behaviour towards people living with HIV and AIDS and those around them, and to suggest what resources exist within Christian theology that might enable churches to develop more positive and loving approaches. It is not a theological statement, but rather a framework for theological thinking, and an opportunity, for church leaders, to pursue a deeper Christian reflection on the current crisis.

We have identified the following major theological themes as ones that need to be addressed in any structured reflection on HIV and AIDS related stigma:

- God and Creation
- Interpreting the Bible
- Sin
- Suffering and Lamentation
- Covenantal Justice
- Truth and Truth-telling
- The Church as a Healing, Inclusive and Accompanying Community

GOD AND CREATION

At the heart of the stigmatizing attitudes to HIV and AIDS that can be found within the churches lie widely differing understandings of God. Sometimes Christians have presented a model of a vindictive God who inflicts HIV and AIDS as a punishment for human sin. In contrast, we believe that God is a God of compassion, who delights in creation. HIV is a virus (albeit extremely dangerous to human beings), but not a divine punishment for sin.

God created us as unique persons and differentiated beings. God delights in our differences, and invites us to do the same. God created us as sexual human beings in all our differences. This is to be celebrated, enjoyed and treated responsibly. The story of the Garden of Eden is partly the story of human beings' alienation from their sexuality. God's gift to us is the capacity to enjoy one another as sexual beings, and it is we who have squandered that gift. God created us for one another and for God, and wants us to celebrate the gift of sexuality through which God's Creation unfolds.

The embodied human being is the temple of the Lord. The abuse of bodies is therefore an offence, both against God and against God's Creation, as well as being a sinful exercise of power. This includes the abuse, by men, of the bodies of women. Men and women are created equally. In honoring one another as sexual beings, we are honoring life itself. And yet HIV transmission is often linked with the vulnerability and abuse of women or of young boys or girls. Women cannot protect themselves from HIV, and nor can children, if their sexuality is controlled by others.

Images of God have often been used to support patriarchy, while interpretations of the Book of Genesis have led to the stigmatization of women's sexuality. These misreadings of the Scriptures have hampered the Church's attempts to engage with the stigmatization of people living with HIV and AIDS and have thus diminished its capacity to help prevent HIV transmission.

God is present with the vulnerable and, in a special way, with stigmatized people. We need to reclaim (and also to communicate to Christian believers) biblical images of God that are Trinitarian, non-patriarchal and grounded not in punishment but in divine love.

INTERPRETING THE BIBLE

Christian faith, as shown in the Bible, is central to Christianity. The Bible tells the story of God's ongoing concern for creation and humanity, and in doing so it has much to teach us about stigma. Nevertheless, the Bible has often been read and interpreted in such a way as to encourage stigmatizing attitudes and practices within the church, and to increase the stigmatization of the vulnerable and marginalized.

Historically the churches have often used the Bible for purposes of exclusion. In the context of stigmatization, attempts are being made to discover and reclaim texts that foster inclusion. It is not possible to find, in the Bible, an exact parallel to the stigmatization of those living with HIV and AIDS: and yet within Biblical tradition there are many examples that point to the way in which the stigmatized of the day were treated. We need to learn from the manner in which Jesus related to and responded to the stigmatized, for example lepers, Samaritans, a menstruating woman, and those with physical and emotional disabilities. Jesus mixed with them, included them, invited them into his circle of friends, touched them and, in turn, allowed himself to be touched by them. In the end Jesus submitted himself to the ultimate stigmatization of public crucifixion outside the city walls.

In seeking to reclaim these destigmatizing readings of the Bible, the following points may be made.

- The Scriptures themselves were written in particular contexts, at different times and they reflect the social locations of the authors.
- When we choose texts to support stigma, we are often refusing to acknowledge our own social context and the cultural traditions that have shaped our views.
- The two consistent themes of scripture are God's love and God's justice, by which God seeks to redeem creation and humanity.
- Since God's abiding concern is for our well-being or fullness of life, no passage from Scripture should be used to diminish this in any other human being.
- The life, death and resurrection of Jesus Christ offer hope and new life to all of humanity. They deal a deathblow to all stigma. They affirm the human worth shared by all humanity, created as we are in the divine image and sanctified by Christ's sacrifice.

Readings of the Bible must be Christ-centred, and linked to the context in which we find ourselves. We need to acknowledge insights, now available to us, which were not available to the biblical authors and previous generations of people studying or reading the Bible. These include the findings of modern biblical scholarship, and relevant anthropological and sociological research on biblical themes. They also include insights gained from contextual theologies, and from a deepening understanding, within the Church, of issues of social justice.

SIN

Biblical faith understands sin relationally, namely as the breaking of our essential relatedness to God, to one another and to the rest of creation. Sin, therefore, is alienation and estrangement, and infects us all. Whether we have HIV or not, we are all sinners. As communities and as individuals, we have fallen short of the glory of God. To stigmatize the other is to deny this truth.

Understandings of sin, therefore, constitute an essential component of HIV- and AIDS-related stigma. Within this relationship, four main strands can be identified.

The sin of stigmatizing

The stigmatization of individuals is a sin against the Creator God, in whose image all human beings are made. To stigmatize an individual is to reject the image of God in the other, and to deny him or her life in all its fullness. This is not just a sin against a neighbor but also a sin against God.

The association between sexuality and sin

The stigmatisation of people living with HIV and AIDS has grown out of the mistaken link, often made in Christian thinking, between sexuality and sin. It includes the widely held assumption that HIV is always contracted as the result of 'sinful' sexual relations, and the additional tendency to regard sexual sin as the gravest of the all sins. So sex may come to carry the stigma of sinfulness, and is also stigmatized among other sins. Consequently, people living with HIV and AIDS are subjected to a deeper stigmatization that sets them apart from the so-called 'lesser' sinners.

It is true that HIV transmission occurs, in the vast majority of cases, as a result of sexual activity. But far from being inherently sinful, the responsible use of sex and human sexuality is part of God's Creation, to be celebrated and enjoyed. Within the context of faith today, there is a need to denounce the identification of sin with sex, as well as the stigmatization and the debased theology of sin that results from it. (It should also be stressed that HIV transmission does not result solely from sexual activity, and that unhygienic methods of collecting blood, failure by governments to screen blood donations, and the use of shared needles for injecting drugs can also cause HIV transmission.)

HIV and AIDS as punishment for sin

It is wrong to interpret HIV and AIDS (or other human catastrophes) as God's punishment for sin. This interpretation is damaging, because the judgmental attitudes that result are highly undermining to the Church's efforts at care and prevention. It is also theologically unsustainable, a fact that is demonstrated powerfully in the Book of Job, and also in many of the healing narratives of the gospels. In reflecting on the connections between HIV transmission and sin, it is important to remember that many people who become infected bear no responsibility for their condition: namely babies born with the virus, abused women and children, and faithful partners of unfaithful spouses.

Sin as failure to take responsibility

The threat posed by the HIV pandemic requires that human beings should act responsibly. We have a responsibility to be faithful in our sexual relationships. Those with HIV or AIDS have a special responsibility not to risk infecting other people. Those who screen donated blood have a responsibility to be vigilant. And those taking blood or injecting drugs have a responsibility to ensure that the needles are sterile. A wilful lack of responsibility in any of these areas is dangerous to other people and, on that account, sinful.

In summary, if we are to combat stigma effectively, we need a more positive Christian understanding of sexuality, focused upon faithfulness, kindness and the care and protection of families. If we have HIV or AIDS, we should expect that our churches treat us compassionately and without stigma. The stigmatisation of others is a sin far greater than most of the so-called 'misdeeds' on which HIV infection is often blamed. After all, the sinful attitudes, most frequently identified by Jesus as being incompatible with His Kingdom, were pride, self-righteousness, exclusivity, hypocrisy and the misuse of power: all of them ingredients in the deadly cocktail that causes stigma.

SUFFERING AND LAMENTATION

As embodied and relational people we suffer. However, suffering has sometimes been considered a given, the unavoidable destiny of individuals. On other occasions, it has been regarded as a punishment for sin. Suffering may also be inappropriately exalted as a virtue. These interpretations have no place in Christian theology, which needs, rather, to emphasize the redemptive aspect of suffering, and to challenge those social structures that cause undue suffering and stigma. Jesus, after all, showed compassion for the suffering: a compassion that involved both strong feeling for suffering individuals and a determination to help and empower them. In the Cross of Jesus, God enters the suffering creation to heal it from within. Jesus showed solidarity with us, and compassion. On the Cross Jesus died, stigmatized and outcast, outside the city walls.

In gaining better insights into the nature of suffering and our response to it, we can seek to recover Biblical texts on suffering, and in this context it is helpful to draw on the rich biblical tradition of lament. Lament primarily articulates the cries of the suffering, but it can also give voice to the cries of the guilty seeking forgiveness and reconciliation. Lament offers us language which names the suffering, questions power structures, calls for justice and recounts

to God that the human situation should be otherwise. Lament also expresses hope and trust in God's compassion and willingness to deliver us from suffering. It is both an individual and a communal activity. Given circumstances which (in St John Chrysostom's words) are 'grazed thin by death', how can we fail to lament? Thus lament can enrich Church liturgies and pastoral care and contribute to a more truthful and intimate relationship with God by naming the 'un-nameable' to God.

COVENANTAL JUSTICE

The biblical concept of Covenant implies a reciprocal, binding relationship between God and human beings, which should be mirrored in the relationships that human beings have with one another. Just as God has given us the grace to ask for God's friendship, human beings can justly ask certain things of the societies they build. However, the needs of the powerless are easily overlooked, especially if they are carrying the double stigma of poverty and HIV or AIDS.

It is no coincidence that HIV and AIDS are raging in the developing world. Of course impoverishment does not, of itself, cause HIV infection: the virus has manifestly affected both rich and poor in different parts of the world. Nevertheless it does exacerbate the problem. It leaves people economically poor, hungry, illiterate and with inadequate access to health-care services. In this situation, the impact of HIV and AIDS stretches poor nations' already limited resources to breaking point and makes it less likely that prevention strategies and caring programmes will succeed.

It is not enough to tackle the symptoms of poverty, although there are moments when such intervention is appropriate. In the long term, we must identify the root causes of impoverishment, which often lie in deliberately chosen political, social and economic policies. Unfortunately, rulers at local and national levels are often relatively powerless when it comes to taking on the banks and multi-national corporations with whom many of the strategic economic and political decisions lie. Nevertheless, political leadership should be challenged about the misuse of public resources, and this includes the disproportionate use of national budgets to acquire armaments, rather than allocating them to health, education and basic services for the poor. In a world disfigured by AIDS, we need especially to address political corruption.

Churches have tended to engage with the symptoms and condemn the causes, while failing to explore ways of addressing poverty's structural roots. For example, we are sometimes compromised because of our dependence, for support of our ministry, on those who make their wealth in poor nations. As theologians, we have not sufficiently promoted the church's social teaching, or challenged the Church to rediscover its prophetic voice and ministry.

While some churches in the Global North have responded to the needs of their sisters and brothers in Christ in the South, there still exists a lack of global solidarity among those who claim unity in the Body of Christ. If we truly believe that HIV and AIDS are in the Church, then no part of the Body of Christ is left unaffected, regardless of the separations imposed by geography, culture or tradition. The theological challenge to the churches must therefore be to re-examine their priorities in terms of ministry and of budgets, as they seek to engage with this crisis, this *kairos* moment.

TRUTH AND TRUTH-TELLING

Stigma feeds on silence and denial. Individuals sometimes keep quiet about their fears of being HIV positive because they are too afraid to seek help for themselves or their families. Institutions and communities may fear the stigma that will fall on them if members are found to be carrying a stigmatised condition. Thus the dread of stigmatisation becomes more powerful than the demands of truth or the longing for wholeness.

This raises a number of theological challenges, for churches as well as for individuals. What should they teach or not teach about HIV, particularly to young people? What should they say or not say about individual members? What should individuals disclose or keep secret about themselves? How can our communities move beyond denial and become more accepting of those who speak the truth?

Jesus taught us that truth sets us free, and gave us the mandate to teach truth. However, churches often find this difficult. The truth sometimes exposes the gap between what their leaders and members preach and what they actually do. This creates a huge problem for individuals, for whom the disclosure of stigmatising information in an unsympathetic, stigmatising environment can be a fearsome and risky undertaking.

In relation to HIV and AIDS, experience has shown that the best form of prevention is truthful education. This applies to 'truths of fact' (what HIV is, how it is transmitted, how it can be prevented, and what will happen if a person becomes infected); but it also applies to 'truth of meaning', which is a theme which churches are well fitted to explore. 'Truth of meaning' relates to the meaning of suffering, the nature of sin, the relationship between life and death, and the search for the mind of God.

There is an urgent need to build communities that are welcoming, supportive and capable of breaking the silence about HIV and AIDS. Many churches are committed, in principle, to doing this. But it is hard to see how they can succeed without some painful soul-searching at the level of the institutions themselves, as well as of their hierarchies, clergy and members. For churches, truth-telling may involve an acknowledgement that they have been party to stigmatisation. They may have advocated 'bad theology' or failed to challenge it. They may have condoned a climate of silence and denial at institutional level, diluted or misrepresented the facts in their educational programmes, failed to provide strong, prophetic leadership, and been responsible for the poor moral example which sometimes exists within the churches themselves. It must be remembered that Jesus was particularly critical of religious people when he caught them out in hypocrisy.

THE CHURCH AS A HEALING, INCLUSIVE AND ACCOMPANYING COMMUNITY

The stigmatisation of people living with HIV and AIDS calls the Church to ask itself what it means, in our time, to be the inclusive community that Jesus proclaimed. Churches have a fine record in the care of people living with HIV and AIDS and their families, care of orphans, and support for the families of those who have died; while today, in the context of HIV and AIDS, some churches are stretched to breaking point by the burden of funerals and of ministry to the sick and dying. But these efforts have not always been successful in tackling the stigma attached to HIV and AIDS.

As a community of disciples of Jesus Christ, the Church should be a sanctuary, a safe place, a refuge, a shelter for the stigmatized and the excluded. The Church is called to work towards both the prevention of stigma and the care of the stigmatized. And yet churches have habitually excluded and stigmatized those who were 'different', those who did not conform, and those who have sinned or were thought to have sinned. This challenges our understanding of the Church's identity, and calls for deeper reflection on the issue of inclusion and exclusion within our communities. Jesus' ministry was inclusive to the point of scandalizing religious authorities and so-called 'respectable' people. In a time when people living with HIV and AIDS are being stigmatized and discriminated against within our churches, this suggests the need for renewed theological reflection on the nature and identity of the Church itself.

If we acknowledge suffering we must be prepared to respond, and many church leaders are realizing the need for help and support at parish level. However, sometimes our ability to accompany suffering people is restricted by our lack of confidence, and by our sense that we do not have the necessary resources. Education is therefore needed for churches trying to accompany those who are carrying the stigma of HIV or AIDS. Also required is much sensitivity to the fears the stigmatized person may have about disclosure or further rejection. Appropriate resources will enable clergy, laity, and in particular young people to respond, so that the Church may fulfill its task in a responsible, loving and dialogical way.

This role needs to be explored at the level of theological education, so that clergy and lay leaders go into parishes with some understanding of the dynamics of accompanying stigmatized and suffering people, of praying with them and their families, of 'standing and waiting' alongside them, and of loving them into hope.

In addressing stigma, people living with HIV and AIDS are the churches' most precious resource. They have been described as the 'wounded healers' of our time. Their full inclusion in all aspects of the church's life is the best possible strategy for changing attitudes and removing fear. The experience of living with HIV or AIDS raises profound questions about the meaning of suffering and the nature of God, and in sharing these insights, the spirituality of the whole worshipping community may be enriched. People living with HIV or AIDS have commented that the liturgies and rituals of the Church have been a great source of strength, particularly when they are combined with the support of the worshipping community.

In our reflections on a Church that says 'no' to stigma, we need constantly to revisit the Christ of the Gospel narratives, who has given us a paradigm for accompaniment, human relationships and Christian healing. We believe that our Scriptures encourage us to move beyond the stigmatisation and exclusion of the crucifixion towards resurrection, hope and redemption. The Church must remain a Church of hope even in a context of HIV and AIDS.

This framework was formulated during a workshop held in Windhoek, Namibia from 8 – 12 December 2003, with the participation of:

Dr. Denise M. Ackermann, Professor Extraordinary at the Faculty of Theology of the University of Stellenbosch, South Africa

Dr. Richard Albertine, Professor at the Catholic Theological Seminary, Namibia

Richard W. Bauer, MM, LCSW, Chief Executive Officer, Catholic AIDS Action, Namibian Catholic Bishops Conference

Dr. Michael Czerny, SJ, Coordinator, African Jesuit AIDS Network, Kenya

Dr. Musa Dube, HIV/AIDS and Theology Consultant, World Council of Churches, Botswana

Dr Robin Gill, Ramsey Professor of Theology, University of Kent, United Kingdom

Rev. Janet Guyer, Regional AIDS Consultant for Southern and East Africa, Presbyterian Church USA, South Africa

Dr. Douglas John Hall, Professor at the Faculty of Religious Studies, McGill University, Canada

Ms Linda Hartke, Coordinator, Ecumenical Advocacy Alliance, Switzerland

Rev Japé Heath, Coordinator, African Network of Religious Leaders Living with and Affected by HIV and AIDS, South Africa

Dr Paul John Isaak, Professor at the Faculty of Theology, University of Namibia

Monsignor Henri Isongoma, Bishop of Katanga, Anglican Church of Congo, Democratic Republic of Congo

Rev Dr Colin Jones, Programme Director, Office of HIV/AIDS Community Ministries and Mission, Church of the Province of Southern Africa (Anglican), South Africa

Rev Dr Thomas Kalam, Director, St John's National Academy of Health Sciences, Bangalore, India

Dr Phee Seng Kang, Professor of Christian Theology, Department of Religion and Philosophy, Hong Kong Baptist University

Rev Dr Ka Mana Kangudie, Professor, Institut Protestant de Theologie, Benin

Dr Musimbi Kanyoro, General Secretary, World YWCA, Switzerland

Rev Nangula Kathindi, General Secretary of the Council of Churches in Namibia

Dr Michael Kirwan, SJ, Lecturer in Theology, Heythrop College, University of London, United Kingdom

Rev. Enda McDonagh, Professor Emeritus, Maynooth University, St Patrick's Collage, Ireland

Dr. Christoph E. Mann, Program Manager, Ecumenical HIV/AIDS Initiative in Africa (EHAIA), World Council of Churches, Switzerland

Dr Leonard Martin, CSsR, Professor of Moral Theology, Universidade Estadual Do Ceara, Brazil

Dr Monica J Melanchthon, Professor of Old Testament Studies, Gurukul Lutheran Theological College, India

Fr Emil Moteaphala, OMI, Lecturer in Theology at St Joseph's Theological Institute, South Africa

Bishop Dr Ambrose Moyo, Lutheran Communion in Southern Africa, South Africa

Dr Mercy Oduyoye, Director, Institute of Women in Religion and Culture, Trinity Theological Seminary, Ghana

Rev Lisandro Orlov, Iglesia Evangelica Luterana en Argentina y Uruguay, Argentina

Ms Gillian Paterson, Consultant, Paxworks, United Kingdom

Pere Dr Francois Sedgo, President du Comité National Catholique du LutteContre le SIDA, Conférence Episcopale Burkina-Niger, Burkina Faso

Jan Bjarne Sodal, The Christian Council of Norway

Rev Monsignor John Strykowski, Executive Director, Secretariat for Doctrine, United States Conference of Catholic Bishops, USA

Sr Dr Rose Uchem MSHR, Senior Lecturer, Spiritan International School of Theology, Attakwu, Enugu, Nigeria

Dr Vuadi Vibila, Faculty of Theology, Protestant University of Congo, Democratic Republic of Congo

Rev Robert Vitillo, Executive Director, Catholic Campaign for Human Development, United States Conference of Catholic Bishops, USA; Special Adviser on HIV and AIDS to Caritas Internationalis

Rev Dr Spiwo Xapile, JL Zwane Memorial Church, Uniting Presbyterian Church in Southern Africa, South Africa

Rev. Magdalena Ya-Shalongo, Evangelical Lutheran Church in Namibia

Ms. Helene Yinda, World YWCA, Switzerland

